

Załącznik
do Uchwały nr 1775/442/VI/2023
Zarządu Województwa Śląskiego
z dnia 16 sierpnia 2023 r.

Instytucja Zarządzająca RPO WSL

**Zasady dotyczące wprowadzenia skutecznych i proporcjonalnych
środków zwalczania nadużyć finansowych
oraz zarządzania ryzykiem nadużyć finansowych
w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego
Województwa Śląskiego na lata 2014-2020**

Katowice, sierpień 2023 r.

Spis treści

Wykaz skrótów i definicji.....	2
Podstawa prawna i wytyczne.....	4
Słownik pojęć.....	5
Rozdział 1 - Zakres ogólny dokumentu i procedury.....	8
Rozdział 2 - System zwalczania nadużyć.....	10
Podrozdział 2.1 - Zapobieganie.....	11
2.1.1 Środki zapobiegania konfliktowi interesów, korupcji i nadużyciom finansowym.....	12
Sekcja A - Kultura etyczna.....	12
Sekcja B - System zarządzania i kontroli.....	17
Sekcja C - Kontrola wewnętrzna.....	18
Sekcja D - Kontrola systemowa.....	18
Sekcja E - Powszechne informowanie o prowadzeniu kontroli projektów	19
Sekcja F - Szkolenia.....	19
2.1.2 Zarządzanie ryzykiem konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych.....	20
Sekcja A. Samoocena ryzyka nadużyć finansowych.....	22
Sekcja B - Stanowiska wrażliwe.....	23
Sekcja C - Zespół ds. samooceny ryzyka nadużyć finansowych.....	24
Sekcja D - Częstotliwość dokonywania samooceny i tryb pracy Zespołu ds. samooceny ryzyka nadużyć finansowych.....	25
Podrozdział 2.2 - Wykrywanie i zgłaszanie.....	26
2.2.1 - Sygnały ostrzegawcze (czerwone flagi).....	27
2.2.2 - Ochrona sygnalistów.....	28
Podrozdział 2.3 - Informowanie, raportowanie i korygowanie.....	29
Załączniki:.....	31
Załącznik nr 1 Wzór rejestru oświadczeń o bezstronności.....	32
Załącznik nr 2 Sygnały ostrzegawcze (czerwone flagi).....	33
Załącznik nr 3 Minimalny wzór ewidencji sygnałów ostrzegawczych (czerwonych flag).....	43

Wykaz skrótów i definicji

CBA	– Centralne Biuro Antykorupcyjne
CST	– Centralny System Teleinformatyczny
EFRR	– Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	– Europejski Fundusz Społeczny
ETO	– Europejski Trybunał Obrachunkowy
FR	– Departament Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego
FS	– Departament Europejskiego Funduszu Społecznego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego
IC	– Instytucja Certyfikująca
IMS	– Irregularity Management System, system informatyczny uruchomiony i administrowany przez Komisję Europejską, za pomocą którego informacje o nieprawidłowościach przekazywane są przez państwa członkowskie do KE oraz w ramach IMS Signals zapewniona jest wymiana informacji na poziomie krajowym o podejrzeniach nadużyć finansowych pomiędzy IZ/IP PO
IP RPO WSL	– Instytucja Pośrednicząca RPO WSL, tj. Śląskie Centrum Przedsiębiorczości, Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach
IP ZIT/RIT RPO WSL	– Instytucja Pośrednicząca RPO WSL – Związki ZIT/RIT
IZ RPO WSL	– Instytucja Zarządzająca RPO WSL, tj. Zarząd Województwa Śląskiego
KE	– Komisja Europejska
OLAF	– Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych
Porozumienie	– Porozumienie w sprawie powierzenia zadań do realizacji w zakresie RPO WSL 2014-2020 zawarte pomiędzy IZ RPO WSL a IP RPO WSL lub IP ZIT/ RIT RPO WSL
RT	– Departament Rozwoju i Transformacji Regionu w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego
RPO WSL 2014-2020	– Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020
Aplikacja SKANER	– narzędzie informatyczne wspierające realizację procesów wydatkowania środków europejskich. Aplikacja zapewnia dostęp do aktualnych informacji, pochodzących z różnych baz, w tym rejestrów publicznych, na temat konkretnych podmiotów i osób oraz ich powiązań osobowych i kapitałowych
UE	– Unia Europejska
UM WSL	– Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
Zespół ds. samooceny	– Zespół ds. samooceny ryzyka nadużyć finansowych

Podstawa prawna i wytyczne

- 1) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 320 ze zm.), zwane dalej rozporządzeniem ogólnym;
- 2) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, EURATOM) nr 2018/1046 z dnia 18 lipca 2018r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013, (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 1304/2013, (UE) nr 1309/2013, (UE) nr 1316/2013, (UE) nr 223/2014 i (UE) nr 283/2014 oraz decyzję nr 541/2014/UE, a także uchylające rozporządzenie (UE, Euratom) nr 966/2012. (Dz. Urz. UE L 193 z 30.07.2018 r., str. 1 ze zm.), zwane dalej rozporządzeniem finansowym;
- 3) Rozporządzenie Rady (WE) nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich (Dz. Urz. UE L 312 z 23.12.1995 str 1), zwane dalej rozporządzeniem nr 2988/95;
- 4) Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 2015/1970 z dnia 8 lipca 2015 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 przepisami szczegółowymi dotyczącymi zgłaszania nieprawidłowości w odniesieniu do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (Dz. Urz. UE L 293 z 10.11.2015 r., str. 1);
- 5) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014r. w sprawie zamówień publicznych, uchylająca dyrektywę 2004/18/WE (Dz. Urz. UE L 94 z 28.03.2014, str. 65, z późn. zm.); Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1937 z dnia 23.10.2019 r. w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii (Dz. Urz. L 305 z 26.11.2019 str. 17-56).
- 6) Strategia Komisji w zakresie zwalczania nadużyć finansowych – wzmożenie działań w celu ochrony budżetu UE. Komunikat Komisji Europejskiej z dnia 29.04.2019 r.
- 7) Konwencja sporządzona na podstawie artykułu K.3 Traktatu o Unii Europejskiej, o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich . (Dz. Urz. UE C 316 z 27.11.1995, str. 49-57).
- 8) Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie 2014-2020 (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 818), zwana dalej ustawą wdrożeniową;
- 9) Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2021r. poz. 305 z późn.zm.), zwana dalej ustawą o finansach publicznych;

- 10) Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1671 z późn. zm.);
- 11) Realizacja obowiązku informowania KE o nieprawidłowościach stwierdzonych w ramach wykonywania funduszy UE. Procedura. Ministerstwo Finansów. Pełnomocnik Rządu do Spraw zwalczania Nieprawidłowości Finansowych na Szkodę Rzeczypospolitej Polskiej lub Unii Europejskiej. 02.2019 r.
- 12) Wytyczne Komisji Europejskiej dla państw członkowskich i instytucji wdrażających programy- „Ocena ryzyka nadużyć finansowych oraz skuteczne i proporcjonalne środki zwalczania nadużyć finansowych” z 16 czerwca 2014 r. (EGESIF_14-021-00-16/06/2014), zwane dalej Wytycznymi KE;
- 13) Wytyczne dotyczące unikania konfliktu interesów i zarządzania takimi konfliktami na podstawie rozporządzenia finansowego. Zawiadomienie Komisji Europejskiej z 09.04.2021 r.;
- 14) Wytyczne Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej w zakresie kontroli realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020;
- 15) Wytyczne Ministra Inwestycji i Rozwoju w zakresie sposobu korygowania i odzyskiwania nieprawidłowych wydatków oraz raportowania nieprawidłowości w ramach programów operacyjnych polityki spójności na lata 2014-2020;

Słownik pojęć

Użyte w zasadach pojęcia oznaczają:

- 1) nieprawidłowość – zgodnie z art. 2 pkt. 36 rozporządzenia ogólnego oznacza każde naruszenie prawa unijnego lub prawa krajowego dotyczącego stosowania prawa unijnego, wynikające z działania lub zaniechania podmiotu gospodarczego zaangażowanego we wdrażanie EFSI, które ma lub może mieć szkodliwy wpływ na budżet Unii poprzez obciążenie budżetu Unii nieuzasadnionym wydatkiem;
- 2) nadużycie finansowe - zgodnie z art. 1 Konwencji sporządzonej na mocy art. K.3 Traktatu o Unii Europejskiej w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich jest to jakiegokolwiek umyślne działanie lub zaniechanie naruszające interesy finansowe Wspólnot Europejskich:
 - a) w odniesieniu do wydatków, jakimkolwiek umyślnym działaniu lub zaniechaniu dotyczącym:
 - wykorzystaniu lub przedstawieniu fałszywych, nieścisłych lub niekompletnych oświadczeń lub dokumentów, które ma na celu sprzeniewierzenie lub bezprawne zatrzymanie środków z budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich lub budżetów zarządzanych przez Wspólnoty Europejskie lub w ich imieniu,
 - nieujawnieniu informacji z naruszeniem szczególnego obowiązku, w tym samym celu,
 - niewłaściwym wykorzystaniu takich środków do celów innych niż te, na które zostały pierwotnie przyznane;

- b) w odniesieniu do przychodów, jakimkolwiek umyślnym działaniu lub zaniechaniu dotyczącym:
- wykorzystania lub przedstawienia fałszywych, nieścisłych lub niekompletnych oświadczeń lub dokumentów, które ma na celu bezprawne zmniejszenie środków budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich lub budżetów zarządzanych przez lub w imieniu Wspólnot Europejskich,
 - nieujawnienia informacji z naruszeniem szczególnego obowiązku, w tym samym celu,
 - niewłaściwego wykorzystania korzyści uzyskanej zgodnie z prawem, w tym samym celu;

Nadużyciem jest wszelkie działanie lub zaniechanie (potwierdzone prawomocnym wyrokiem sądu), łącznie z podaniem błędnych informacji, które w sposób świadomy lub lekkomyślny wprowadza w błąd lub usiłuje wprowadzić w błąd stronę w celu osiągnięcia korzyści finansowej lub innej albo uniknięcia zobowiązania. Do najczęściej identyfikowanych nadużyć finansowych należą, m.in.: korupcja, konflikt interesów, nadużycia finansowe występujące podczas zamówień publicznych oraz fałszerstwa.

- 3) korupcja – zgodnie z art. 1 ust. 3a ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, oznacza czyn:
- a) polegający na obiecywaniu, proponowaniu lub wręczaniu przez jakąkolwiek osobę, bezpośrednio lub pośrednio, jakichkolwiek nienależnych korzyści osobie pełniącej funkcję publiczną dla niej samej lub dla jakiegokolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu jej funkcji;
 - b) polegający na żądaniu lub przyjmowaniu przez osobę pełniącą funkcję publiczną bezpośrednio, lub pośrednio, jakichkolwiek nienależnych korzyści, dla niej samej lub dla jakiegokolwiek innej osoby, lub przyjmowaniu propozycji lub obietnicy takich korzyści, w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu jej funkcji;
 - c) popełniany w toku działalności gospodarczej, obejmującej realizację zobowiązań względem władzy (instytucji) publicznej, polegający na obiecywaniu, proponowaniu lub wręczaniu, bezpośrednio lub pośrednio, osobie kierującej jednostką niezaliczaną do sektora finansów publicznych lub pracującej w jakimkolwiek charakterze na rzecz takiej jednostki, jakichkolwiek nienależnych korzyści, dla niej samej lub na rzecz jakiegokolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania, które narusza jej obowiązki i stanowi społecznie szkodliwe odwzajemnienie;
 - d) popełniany w toku działalności gospodarczej obejmującej realizację zobowiązań względem władzy (instytucji) publicznej, polegający na żądaniu lub przyjmowaniu bezpośrednio lub pośrednio przez osobę kierującą jednostką niezaliczaną do sektora finansów publicznych lub pracującą w jakimkolwiek charakterze na rzecz takiej jednostki, jakichkolwiek nienależnych korzyści lub przyjmowaniu propozycji lub obietnicy takich korzyści dla niej samej lub dla jakiegokolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania, które narusza jej obowiązki i stanowi społecznie szkodliwe odwzajemnienie.

Na potrzeby niniejszego dokumentu przyjmuje się, że korupcja stanowi szczególny rodzaj nadużycia finansowego.

- 4) beneficjent – zgodnie z art. 2 pkt. 10 i art. 63 rozporządzenia ogólnego oraz z art. 2 pkt. 1 ustawy wdrożeniowej, oznacza podmiot publiczny lub prywatny, z którym została podpisana umowa o dofinansowanie, w rozumieniu art. 2 pkt. 26 ustawy wdrożeniowej;
- 5) wnioskodawca – zgodnie z art. 2 pkt. 28 ustawy wdrożeniowej oznacza podmiot, który złożył wniosek o dofinansowanie projektu;
- 6) nieprawidłowość systemowa – zgodnie z art. 2 pkt. 38 rozporządzenia ogólnego, oznacza każdą nieprawidłowość, która może mieć charakter powtarzalny, o wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia w podobnych rodzajach operacji, będącą konsekwencją istnienia poważnych defektów w skutecznym funkcjonowaniu systemu zarządzania i kontroli, w tym polegającą na niewprowadzeniu odpowiednich procedur zgodnie z niniejszym rozporządzeniem oraz z przepisami dotyczącymi poszczególnych funduszy;
- 7) potencjalne podejrzenie popełnienia nadużycia finansowego - są to wszystkie przypadki nieprawidłowości w ramach RPO WSL 2014-2020 (tj. naruszenia przepisów prawa, które spowodowały lub mogły spowodować szkodę w budżecie UE), dla których uprawdopodobniono celowość w działaniu podmiotu i które zostały zgłoszone do organów ścigania.
- 8) podejrzenie popełnienia nadużycia finansowego – oznacza, zgodnie z zapisami art. 2 lit a Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2015/1970 z dnia 8 lipca 2015 r., nieprawidłowość, która prowadzi do wszczęcia postępowania administracyjnego lub sądowego na poziomie krajowym w celu stwierdzenia zamierzonego działania, w szczególności nadużycia finansowego, o którym mowa w art. 1 (1) (a) Konwencji sporządzonej na podstawie artykułu K.3 Traktatu o Unii Europejskiej, o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich . Przypadek naruszenia przepisów, spełniający kryteria określone w powyższej definicji, należy kwalifikować jako podejrzenie nadużycia finansowego w momencie uzyskania przez właściwą instytucję inicjującą informacji o sporządzeniu przez prokuratora aktu oskarżenia.
- 9) konflikt interesów – m.in. zgodnie z art. 61 ust. 3 rozporządzenia finansowego istnieje wówczas, gdy bezstronne i obiektywne pełnienie funkcji podmiotu upoważnionego do działań finansowych lub innej osoby, o których mowa w ust. 1, jest zagrożone z uwagi na względy rodzinne, emocjonalne, sympatie polityczne lub związki z jakimkolwiek krajem, interes gospodarczy lub jakiegokolwiek inne bezpośrednie lub pośrednie interesy osobiste.

Ponadto, zgodnie z art. 24 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r., pojęcie konfliktu interesów obejmuje co najmniej każdą sytuację, w której członekowie personelu instytucji zamawiającej lub dostawcy usług w zakresie obsługi zamówień działającego w imieniu instytucji zamawiającej biorący udział w prowadzeniu postępowania o udzielenie zamówienia lub mogący wpłynąć na wynik tego postępowania mają, bezpośrednio lub pośrednio, interes finansowy, ekonomiczny lub inny interes osobisty, który postrzegać można

jako zagrażający ich bezstronności i niezależności w związku z postępowaniem o udzielenie zamówienia.

Rozdział 1 – Zakres ogólny dokumentu i procedury

Zgodnie z art. 125 ust. 4 lit. c rozporządzenia ogólnego Instytucja Zarządzająca programem operacyjnym wprowadza skuteczne i proporcjonalne środki zwalczania nadużyć finansowych, uwzględniając stwierdzone rodzaje ryzyka. Ponadto, art. 72 lit. h rozporządzenia ogólnego stanowi, że zadaniem systemów zarządzania i kontroli jest zapobieganie nieprawidłowościom, w tym nadużyciom finansowym, oraz ich wykrywanie i korygowanie oraz odzyskiwanie kwot nienależnie wypłaconych wraz z odsetkami z tytułu zwrotu tych kwot po terminie. Niniejszy dokument wskazuje podstawowe założenia realizacji obowiązków nałożonych ww. przepisami.

Głównym celem niniejszych zasad jest zapewnienie odpowiedniego poziomu zarządzania ryzykiem nadużyć finansowych oraz wprowadzenie jednolitych reguł stosowanych przez IZ RPO WSL oraz IP RPO WSL/ IP ZIT/ RIT RPO WSL w tym zakresie. Poprzez zapisy niniejszego dokumentu określa się ogólne zasady w zakresie unikania konfliktu interesów, jak również zarządzania takimi konfliktami, obowiązującą wszystkie instytucje uczestniczące w realizacji RPO WSL 2014-2020.

Zasady są skierowane do instytucji uczestniczących w realizacji RPO WSL 2014-2020, które są odpowiedzialne za odpowiednie zarządzanie ryzykiem nadużyć finansowych w zakresie opisanym w niniejszych zasadach.

Zgodnie z zapisami Wytycznych KE, instytucje uczestniczące w realizacji RPO WSL 2014-2020 w procesie zarządzania ryzykiem nadużyć finansowych stosują następujące zasady ogólne:

- dokonują odpowiedniej oceny ryzyka nadużyć finansowych stosując przy tym narzędzie do przeprowadzania samooceny ryzyka nadużyć finansowych opisane w Wytycznych KE;
- uwzględniają przy dokonywaniu oceny postrzeganego stopnia narażenia na korupcję i nadużycia finansowe opracowany przez Transparency International wskaźnik postrzegania korupcji oraz przygotowane przez Komisję Europejską sprawozdanie o zwalczaniu korupcji;
- wprowadzają rzetelne systemy kontroli mające na celu zmniejszenie prawdopodobieństwa zmaterializowania się ryzyka nadużyć finansowych;
- wprowadzają w razie konieczności dodatkowe procedury wykrywania nadużyć finansowych i podejmowania stosownych działań w przypadku ich podejrzenia.

IZ RPO WSL zapewnia skuteczną współpracę i koordynację działań pomiędzy IZ RPO WSL, IP RPO WSL, IP ZIT/RIT RPO WSL, organami dochodzeniowo-śledczymi oraz instytucjami zaangażowanymi w zwalczanie nadużyć finansowych.

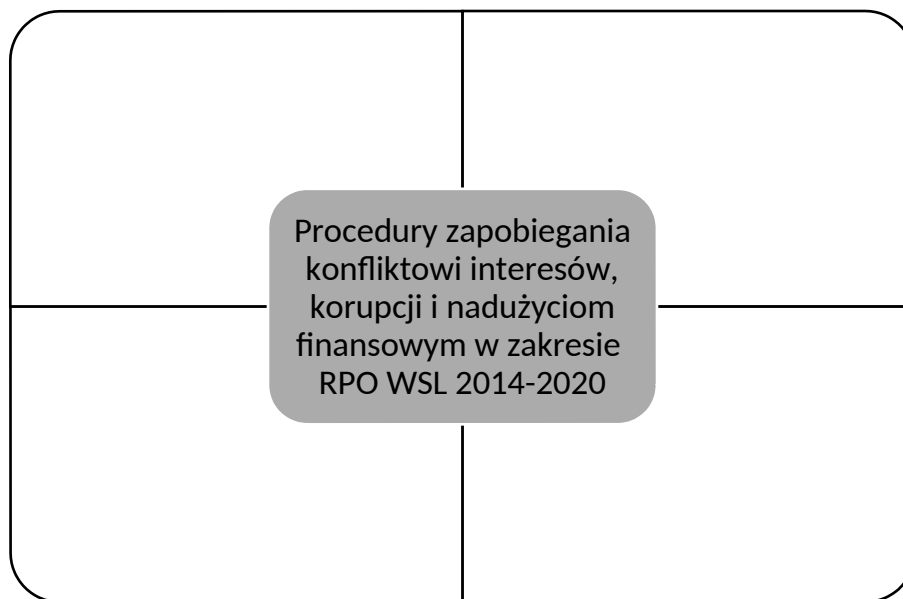
Zasady zawierają postanowienia dotyczące:

- minimalnych założeń przyjętych przez IZ RPO WSL i IP RPO WSL/ IP ZIT/RIT RPO WSL w zakresie zwalczania nadużyć finansowych;

- założeń związanych z zarządzaniem ryzykiem nadużyć finansowych w ramach RPO WSL 2014-2020;
- samooceny ryzyka nadużyć finansowych (Zespół ds. samooceny, narzędzie do dokonywania samooceny);
- ogólnych zasad w zakresie unikania konfliktu interesów, jak również zarządzania takimi konfliktami.

Zasady obowiązują w okresie realizacji RPO WSL na lata 2014-2020.

Procedury antykorupcyjne w instytucjach systemu wdrażania RPO WSL 2014-2020

Na procedury zapobiegania konfliktowi interesów, korupcji i nadużyciom finansowym w zakresie RPO WSL 2014-2020 składają się regulacje ustawowe, regulacje wewnętrzne UM WSL oraz IZ RPO WSL. Ze względu na oddzielność organizacyjną IP/IP ZIT/RIT RPO WSL posiadają analogiczne regulacje wewnętrzne, jak w IZ RPO WSL.

- **Wybrane najważniejsze regulacje ustawowe**

- ustawa o pracownikach samorządowych (art. 26 - zakaz podległości służbowej między osobami bliskimi, art. 30 - zakaz wykonywania zajęć pozostających w sprzeczności lub związanych z zajęciami, które pracownik samorządowy wykonuje w ramach obowiązków służbowych, art. 31 - oświadczenia o prowadzeniu działalności gospodarczej, art. 32 - oświadczenia majątkowe),
- Kodeks postępowania administracyjnego (art. 24 - wyłączenie pracownika organu od udziału w postępowaniu, art. 25 - wyłączenie organu od załatwienia sprawy),
- Kodeks postępowania karnego (art. 304 - obowiązek zawiadomienia o przestępstwie).

- **Wybrane regulacje wewnętrzne**

- Kodeks etyki pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego,

- Zarządzenie nr 95/22 Marszałka Województwa Śląskiego z dnia 10 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Procedury zapobiegania i przeciwdziałania korupcji w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego,
- Zarządzenie nr 33/22 Marszałka Województwa Śląskiego z dnia 30 marca 2022 r. w sprawie wprowadzenia „Procedury postępowania w przypadku naruszenia zasad Kodeksu Etyki, a także wystąpienia zjawiska mobbingu i dyskryminacji w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego”,
- Zarządzenie nr 158/20 Marszałka Województwa Śląskiego z dnia 8 grudnia 2020 r. w sprawie oświadczeń majątkowych składanych przez pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego z późn. zm.,
- Zarządzenie nr 80/21 Marszałka Województwa Śląskiego z dnia 12 lipca 2021 r. w sprawie określenia zasad składania przez pracowników zatrudnionych w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego oświadczeń o prowadzeniu działalności gospodarczej, przestrzegania zakazu wykonywania zajęć pozostających w sprzeczności lub związanych z zajęciami, które wykonują w ramach obowiązków służbowych, które mogłyby wywołać podejrzenia o stronnictwo lub interesowność oraz zajęć sprzecznych z obowiązkami wynikającymi z ustawy o pracownikach samorządowych oraz informowania pracodawcy o wykonywaniu dodatkowych zajęć,
- Zarządzenie nr 130/21 Marszałka Województwa Śląskiego z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu przyjmowania zgłoszeń naruszeń prawa i podejmowania działań następczych w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego z późn. zm.,
- Zarządzenie nr 109/19 z dnia 19 sierpnia 2019 r. Marszałka Województwa Śląskiego w sprawie wprowadzenia Procedury zarządzania ryzykiem w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego.

Dopuszcza się dalsze doprecyzowanie tematyki w innych wskazanych w instrukcjach dokumentach, (np. w przypadku etapu oceny wniosków o dofinansowanie w Regulaminach KOP, zarządzeniach wewnętrznym Dyrektora– w zależności od decyzji IOK).

Rozdział 2 – System zwalczania nadużyć

Zgodnie z art. 72 rozporządzenia ogólnego system zarządzania i kontroli RPO WSL 2014-2020 zapewnia zapobieganie, wykrywanie i korygowanie przypadków nadużyć finansowych oraz odzyskiwanie kwot nienależnie wypłaconych w związku z popełnieniem nadużyć finansowych.

Niniejszy rozdział zawiera podstawowe zasady i metody działania służące zwalczaniu nadużyć finansowych, które są stosowane przez instytucje uczestniczące w realizacji RPO WSL 2014-2020.

W RPO WSL 2014-2020 system w zakresie skutecznego przeciwdziałania problemowi zwalczania konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych składa się z trzech podstawowych wzajemnie zależnych od siebie i przenikających się procesów:

- 1) zapobieganie (IZ RPO WSL określa sposoby zapobiegania i przeciwdziałania potencjalnym zjawiskom korupcyjnym, nadużyciom finansowym i wszelkim tego typu nieprawidłowościom);
- 2) wykrywanie i zgłaszanie (IZ RPO WSL określa sposoby wykrywania i zgłaszania zdarzeń korupcyjnych, wszelkich incydentów związanych z nadużyciami i nieprawidłowościami, z uwzględnieniem zapisów wytycznych krajowych);
- 3) informowanie, raportowanie i korygowanie (IZ RPO WSL określa zasady przekazywania informacji na temat możliwych/stwierdzonych nadużyć finansowych i nieprawidłowości właściwym organom oraz zasady współpracy z organami ścigania i instytucjami zaangażowanymi w zwalczanie nadużyć finansowych).

Podrozdział 2.1 – Zapobieganie

Zgodnie z Wytycznymi KE, trudności w udowodnieniu nadużyć finansowych oraz w naprawie nadszarpniętego wizerunku i odbudowanie dobrej reputacji instytucji zaangażowanych w realizację RPO WSL 2014-2020, które towarzyszą zdarzeniom korupcyjnym i innym nadużyciom finansowym, determinują konieczność wypracowania skutecznych środków zapobiegania tego typu incydentom. W związku z powyższym, IZ RPO WSL, mając na uwadze potencjalne koszty popełnienia nadużyć finansowych, ustanawia system zapobiegania popełnieniu nadużyć finansowych oparty na następujących środkach prewencyjnych:

W ramach RPO zapobieganie konfliktowi interesów, korupcji i nadużyciom finansowym oparte jest na następujących środkach:

- 1) zdefiniowanie zasad kultury etycznej, do których przestrzegania są zobowiązani wszyscy pracownicy instytucji realizujących zadania w zakresie zarządzania i wdrażania RPO WSL 2014-2020;
- 2) ustanowienie systemu zarządzania i kontroli, opartego na przejrzystym podziale obowiązków pomiędzy IZ RPO WSL a IP RPO WSL/ IP ZIT/RIT RPO WSL, jak również wewnątrz instytucji zaangażowanych w realizację RPO WSL 2014-2020;
- 3) wdrożenie rzetelnych systemów kontroli wewnętrznej, zapewniających zminimalizowanie ryzyka popełnienia nadużyć finansowych, w oparciu o uprzednio dokonaną ocenę ryzyka przez Zespół ds. samooceny;
- 4) weryfikacja prawidłowości funkcjonowania systemów zarządzania i kontroli, w tym w zakresie nadużyć finansowych, funkcjonujących w instytucjach uczestniczących w realizacji RPO WSL 2014-2020, dokonywana przez IZ RPO WSL w ramach przeprowadzanych kontroli systemowych oraz kontroli wewnętrznych funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli;
- 5) powszechne informowanie o prowadzeniu kontroli projektów – decyzja o zakresie, sposobie i częstotliwości publikacji informacji o kontrolach oraz o instytucjach odpowiedzialnych za te publikacje, podejmowana będzie przez Zespół ds. samooceny;

- 6) prowadzenie kompleksowych szkoleń i działań podnoszących poziom świadomości na temat nadużyć finansowych – rekomendacje dotyczące zakresu szkoleń oraz innych działań informacyjnych będą opracowywane podczas spotkań zespołu ds. samooceny. Zgodnie z wytycznymi KE szkolenia i podnoszenie świadomości mogą stanowić element ogólnej strategii organizacji w dziedzinie zarządzania ryzykiem. Szkolenia, w tym praktyczne i teoretyczne, mogą obejmować wszystkich pracowników, nie tylko podnosząc ich świadomość w kwestii realizowanej przez IZ RPO WSL polityki zapobiegania nadużyciom finansowym, ale również pomagają im w rozpoznawaniu oznak popełnienia nadużyć finansowych i reagowaniu na tego typu działania. Szkolenia mogą obejmować wszystkie aspekty polityki zwalczania nadużyć finansowych, poszczególne zadania i obowiązki oraz mechanizmy zgłaszania nadużyć. Szkolenia, w tym praktyczne i teoretyczne, powinny obejmować wszystkich pracowników instytucji realizujących RPO WSL 2014-2020. Szkoleniami mogą również zostać objęte osoby uczestniczące w ocenie merytorycznej wniosków o dofinansowanie (eksperti zewnętrzni).

2.1.1 Środki zapobiegania konfliktowi interesów, korupcji i nadużyciom finansowym

Sekcja A – Kultura etyczna

Wyznaczanie standardów zachowań etycznych jest kluczem zarówno do zapobiegania potencjalnym oszustwom, jak i zwiększania zaangażowania pracowników w zwalczanie nadużyć finansowych w IZ RPO WSL/ IP RPO WSL/ IP ZIT/ RIT RPO WSL.

IZ RPO WSL oczekuje stosowania najwyższych standardów etycznych przez pracowników instytucji zaangażowanych we wdrażanie RPO WSL 2014-2020. W tym celu przyjmuje się następujące zasady postępowania:

- 1) zasada praworządności – oznacza wykonywanie obowiązków z zachowaniem najwyższej staranności, przestrzegając przepisów obowiązującego prawa;
- 2) zasada rzetelności – oznacza sumienne wykonywanie obowiązków z wykorzystaniem posiadanej wiedzy i umiejętności, opierając swoje działania na prawidłowo dokonanych ustaleniach oraz wykorzystując uzyskane informacje wyłącznie do celów służbowych i zgodnie z ich przeznaczeniem. Ponadto, zasada rzetelności oznacza podejmowanie racjonalnych decyzji, uznanie popełnionych błędów i naprawy ich konsekwencji oraz kierowanie się przepisami prawa i przyjętymi procedurami;
- 3) zasada bezstronności – oznacza traktowanie wszystkich wnioskodawców/ beneficjentów/ interesantów w sposób niedyskryminujący, pozbawiony uprzedzeń ze względu na kolor skóry, płeć, stan cywilny, pochodzenie etniczne, język, religię, orientację seksualną, niepełnosprawność, reputację lub pozycję społeczną. Ponadto, oznacza lojalne i rzetelne

wykonywanie zadań, zgodnie z przyjętymi procedurami i zasadami IZ RPO WSL, bez względu na własne przekonania i poglądy polityczne oraz nieprzyjmowanie, w związku ze swoją pracą, żadnych korzyści materialnych ani osobistych, nienadużywanie władzy, a także nieuleganie wpływom i naciskom;

- 4) zasada unikania konfliktu interesów – oznacza nieprzyjmowanie żadnych zobowiązań wynikających z pokrewieństwa, znajomości lub przynależności oraz niepodejmowanie żadnych prac ani zajęć, które pozostawałyby w sprzeczności z obowiązkami służbowymi. W przypadku zaistnienia konfliktu interesu w sprawach prywatnych i służbowych, pracownik zobowiązany jest do wyłączenia się z działań mogących wywołać podejrzenia o stronniczość lub interesowność;
- 5) zasada profesjonalizmu – oznacza dbałość o systematyczne podnoszenie kwalifikacji zawodowych, pełną znajomość aktów prawnych, umiejętność merytorycznego i prawnego uzasadnienia podjętych decyzji i sposobu postępowania, a także profesjonalną współpracę wewnątrz i na zewnątrz instytucji;
- 6) zasada jawności – oznacza wykonywanie zadań w oparciu o przyjęte procedury, informując o sposobie postępowania zainteresowane strony, z zastrzeżeniem ochrony informacji prawnie chronionej;
- 7) zasada odpowiedzialności – oznacza nieuchylanie się od podejmowania trudnych rozstrzygnięć oraz od odpowiedzialności za swoje postępowanie, dzielenie się własnym doświadczeniem i wiedzą, dążenie do wzmacniania wiarygodności instytucji zaangażowanych we wdrażanie RPO WSL 2014-2020.

Określone powyżej zasady są zobowiązani stosować wszyscy pracownicy IZ RPO WSL/ IP RPO WSL/ IP ZIT/ RIT RPO WSL.

Zagrożenia korupcyjne

IZ RPO WSL prowadzi działania mające na celu zapobieganie i zwalczanie zjawisk korupcyjnych w instytucjach zaangażowanych w realizację RPO WSL 2014-2020. Ze względu na charakter zadań wykonywanych przez IZ RPO WSL/ IP RPO WSL/ IP ZIT/ RIT RPO WSL pracownicy zatrudnieni w tych instytucjach są narażeni na zjawiska korupcyjne (korupcja urzędnicza, przekupstwo, płatna protekcja, handel wpływami, itp.). Mając na uwadze, że pracownicy instytucji zaangażowanych we wdrażanie RPO WSL 2014-2020 są funkcjonariuszami publicznymi, zobowiązani są do przestrzegania najwyższych standardów zachowań w celu uniknięcia wszelkich podejrzeń odnośnie prawidłowości realizowanych przez siebie zadań. W szczególności pracownicy nie mogą przyjmować jakichkolwiek korzyści w związku z wykonywanymi przez siebie zadaniami.

W sytuacji, gdy ekspert oceniający wniosek o dofinansowanie¹ lub pracownik instytucji zaangażowanej we wdrażanie RPO WSL 2014-2020, spotka się z próbą korupcji, zobowiązany jest do:

1. zdecydowanej odmowy przyjęcia propozycji korupcyjnej;
2. niezwłocznego zgłoszenia informacji o zaistniałej sytuacji bezpośrednio przełożonemu lub innej osobie z kierownictwa lub innej wyznaczonej osobie oraz zawiadomienie właściwych organów ścigania;
3. opisanie zdarzenia w notatce służbowej;
4. współpracy z organami ścigania w celu wyjaśnienia okoliczności zdarzenia.

Dodatkowo, eksperci oceniający wniosek o dofinansowanie² są zobowiązani do:

- zgłaszania podejrzeń nadużyć finansowych w związku z prowadzoną oceną projektu;
- składania wyjaśnień w zakresie prowadzenia oceny na wezwanie IZ/ IP/ IP ZIT/ RIT RPO WSL do końca okresu programowania (na każdym etapie realizacji i trwałości projektu). Zobowiązanie eksperta do podjęcia tej czynności jest konieczne, aby stwierdzić zasadność i celowość wystąpienia stwierdzonych uchybień, błędów i nieprawidłowości celem zakwalifikowania ich jako faktyczne lub potencjalne nadużycie finansowe.

Mając na uwadze konieczność zapewnienia bezstronności i obiektywizmu w realizacji RPO WSL 2014-2020, Instytucja Zarządzająca RPO WSL ustala ogólny zakaz przyjmowania prezentów i tzw. dowodów wdzięczności przez pracowników instytucji zaangażowanych we wdrażanie RPO WSL 2014-2020.

Pracownicy instytucji zaangażowanych we wdrażanie RPO WSL 2014-2020 zobowiązani są do przestrzegania następujących zasad:

1. Pracownicy instytucji zaangażowanych w realizację RPO WSL 2014-2020 nie mogą przyjmować lub żądać jakichkolwiek korzyści w zamian za wykonanie czynności służbowych. W szczególności bezwzględnie zabronione jest przyjmowanie oraz wręczanie środków pieniężnych lub ich ekwiwalentów (takich jak bony itp.).
2. Nie jest dozwolone pracownikom instytucji zaangażowanych w realizację RPO WSL 2014-2020 przyjmowanie prezentów, które mogłyby wpłynąć w sposób rzeczywisty lub domniemany na rzetelność wykonywania powierzonych im zadań, w szczególności poprzez powstanie nieformalnego zobowiązania wobec danego beneficjenta/wnioskodawcy lub powstanie konfliktu interesu.
3. Dopuszcza się przyjmowanie drobnych upominków o niskiej wartości (np. artykuły reklamowe jak długopisy, kalendarzyki, bloczki papierowe, itp.), w szczególności rozdawanych podczas

¹ Dotyczy również ekspertów powoływanych w trakcie realizacji projektu w ramach ŚCP.

² Jw.

szkoleń, w czasie spotkań służbowych, konferencji oraz w przypadku szczególnych okazji, np. święta, urodziny, imieniny.

4. Pracownicy mogą przyjmować standardowe materiały promocyjne powszechnie dostępne, których celem nie jest wywarcie wpływu na sposób wykonania czynności służbowych.
5. O próbie wręczenia prezentu/ łapówki/ innej korzyści, w szczególności przez beneficjenta/ wnioskodawcę, w sytuacji innej niż szkolenie, konferencja, itp. pracownik jest zobowiązany poinformować bezpośredniego przełożonego.

Konflikt interesów

Celem regulacji w zakresie konfliktu interesów jest zapobieganie wszelkim konsekwencjom tego zjawiska, które mogą przyjmować m.in. jedną z następujących form:

- przyznanie sobie lub innym nieuzasadnionych bezpośrednich lub pośrednich korzyści,
- odmowa przyznania beneficjentowi praw lub korzyści, do których jest uprawniony,
- wykonanie czynności niewłaściwej lub stanowiącej nadużycie lub zaniechanie wykonania czynności, które są nakazane,
- inne działania mogące spowodować konflikt interesów i zagrazić bezstronnemu i obiektywnemu wykonywaniu przez daną osobę jej obowiązków, np. udział w komisji oceniającej projekty lub udział w komisji oceniającej w procedurze udzielania zamówień publicznych, w przypadku, gdy osoba taka może bezpośrednio lub pośrednio czerpać korzyści w wyniku tych procedur.

Konflikt interesów, może dotyczyć pracowników instytucji stanowiących część systemu realizacji RPO WSL 2014-2020, jak również ekspertów zewnętrznych oceniających projekty, beneficjentów oraz wszelkie inne instytucje/ osoby trzecie zaangażowane we wdrażanie programu. Mając powyższe na uwadze IZRPO WSL/ IP RPO WSL/ IP ZIT/RIT RPO WSL prowadzą działania informacyjne (spotkania, szkolenia, publikacje na stronie internetowej) dotyczące zagadnienia konfliktu interesów.

Z uwagi na fakt, iż zarówno potencjalny, jak i rzeczywisty konflikt interesów wpływa na ocenę zachowania obiektywizmu wykonywanych zadań, a tym samym obniża wiarygodność instytucji, pracownicy wszystkich instytucji zaangażowanych w realizację RPO WSL 2014-2020 są zobowiązani do zgłaszania wszelkich sytuacji, które mogą być potraktowane jako konflikt interesów.

Dodatkowo, w celu ograniczenia ryzyka związanego z możliwością wystąpienia konfliktu interesów w ramach RPO WSL 2014-2020 wprowadza się następujące mechanizmy ograniczające ryzyko:

- składanie i rejestrowanie oświadczeń o bezstronności – prowadzenie rejestrów oświadczeń przez wszystkie instytucje zaangażowane we wdrażanie RPO WSL 2014-2020 (załącznik nr 1),

- weryfikacja oświadczeń złożonych przez pracowników i ekspertów w ramach IZ RPO WSL 2014-2020 oraz pracowników i ekspertów w ramach IP – ŚCP i WUP³,

Szczegółowy opis stosowania ww. mechanizmów zostanie uregulowany głównie w instrukcjach wykonawczych poszczególnych Instytucji⁴.

Oświadczenia o bezstronności są narzędziem ostrzegawczym i zwiększającym świadomość konsekwencji przedstawienia nieprawdziwych informacji. Każda instytucja systemu zarządzania i wdrażania RPO WSL 2014-2020 prowadzi rejestr oświadczeń⁵, jak również weryfikuje złożone oświadczenia zgodnie z przyjętymi procedurami w oparciu o procedurę ujętą w instrukcji wykonawczej. Informacje z oświadczeń podlegają weryfikacji przez uprawnione osoby z wykorzystaniem ogólnodostępnych baz danych⁶ i/lub aplikacji SKANER. Weryfikacja informacji zmierza przede wszystkim do ustalenia czy obiektywnie można ją postrzegać jako konflikt interesów. Narzędziem pomocniczym w tej kwestii jest katalog „Sygnały ostrzegawcze (czerwone flagi) dla RPO WSL 2014-2020” (zob. sekcja 2.2.1), jak również informacja

Następnie, w zależności od przyjętej ścieżki postępowania przez dany IOK, dokumentowane jest dane zdarzenie wraz z podjętymi krokami (decyzja o wyłączeniu).

Zgodnie z zapisami Wytycznych dotyczących unikania konfliktów interesów i zarządzania takimi konfliktami na podstawie rozporządzenia finansowego” (2021/C 121/01) w każdym przypadku zaistnienia sytuacji, która może być obiektywnie postrzegana jako konflikt interesów, należy ją zbadać i rozwiązać w taki sposób, aby nie była już obiektywnie w taki sposób postrzegana. W tym kontekście i bez uszczerbku dla jakichkolwiek bardziej rygorystycznych przepisów krajowych, podmioty upoważnione do działań finansowych i inne osoby uczestniczące w wykonaniu budżetu UE muszą:

- wstrzymać się od podejmowania jakichkolwiek działań, które mogą spowodować powstanie konfliktu ich interesów osobistych z interesami UE,
- podejmować odpowiednie działania, aby zapobiegać powstaniu konfliktów interesów w ramach zadań, za które są odpowiedzialne,
- podejmować odpowiednie działania, aby zareagować na sytuacje, które obiektywnie można postrzegać jako konflikt interesów.

Powyższe kroki należy podjąć, jeżeli istnieje ryzyko wystąpienia konfliktu interesów z udziałem osoby uczestniczącej w wykonaniu budżetu UE.

W przypadku zaistnienia sytuacji, którą można postrzegać jako konflikt interesów lub zaistnienia konfliktu interesów, pracownik zobowiązany jest do poinformowania przełożonego o zaistniałej sytuacji

³ Dopuszcza się weryfikację na próbie dokumentów.

⁴ Dopuszcza się dalsze doprecyzowanie w innych wskazanych w instrukcjach dokumentach, np. w przypadku etapu oceny w Regulaminach KOP, w zależności od decyzji IOK.

⁵ Celem rejestrowania oświadczeń o bezstronności jest monitorowanie wykonywania obowiązku ich składania.

⁶ Np. Krajowy Rejestr Sądowy, Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej, Centralny Rejestr Beneficjentów Rzeczywistych

oraz do niezwłocznego wyłączenia się z działań mogących wywołać podejrzenia o stronniczość lub interesowność.

Ponadto, zgodnie z zapisami art. 24 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r. państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia odpowiednich środków, by skutecznie zapobiegać konfliktom interesów, a także rozpoznawać i likwidować je, gdy powstają w związku z prowadzeniem postępowań o udzielenie zamówień, by nie dopuścić do ewentualnego zakłócenia konkurencji i zapewnić równe traktowanie wszystkich wykonawców. W tym celu prowadzone są stosowne weryfikacje procesu realizacji zamówień w projektach finansowanych ze środków RPO WSL 2014-2020, zarówno na poziomie instytucji, jak i beneficjentów.

Sekcja B – System zarządzania i kontroli

IZ RPO WSL ustanawia przejrzysty system zarządzania i kontroli RPO WSL 2014-2020, na który składa się zarówno system instytucjonalny, jak i system procedur i dokumentów programowych, określający sposób działania instytucji zaangażowanych w realizację RPO WSL 2014-2020. System zarządzania i kontroli RPO WSL 2014-2020, opiera się na procedurach zapewniających właściwą ścieżkę audytu, pozwalającą odtworzyć proces decyzyjny. Ponadto, zapewnia wdrożenie sprawnie i skutecznie działającego skomputeryzowanego systemu przekazywania wiarygodnych i aktualnych informacji (LSI 2014).

Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy wdrożeniowej podstawę systemu realizacji programu operacyjnego mogą stanowić w szczególności przepisy prawa powszechnie obowiązującego, wytyczne, szczegółowy opis osi priorytetowych programu operacyjnego, opis systemu zarządzania i kontroli oraz instrukcje wykonawcze zawierające procedury działania właściwych instytucji. Dodatkowo, na system realizacji składają się dokumenty wewnętrzne instytucji uczestniczących w realizacji RPO WSL 2014-2020, np. regulaminy, zarządzenia, itd.

IZ/ IP/ IP ZIT/RIT RPO WSL opracowują instrukcje wykonawcze oraz inne dokumenty dotyczące sposobu postępowania w obszarze nadużyć finansowych.

System zarządzania i kontroli zapewnia jasny podział kompetencji i odpowiedzialności pomiędzy IZ RPO WSL a IP RPO WSL/ IP ZIT/RIT RPO WSL, jak również w strukturach organizacyjnych IZ/IP RPO WSL/ IP ZIT/RIT RPO WSL oraz dokładne określenie zakresu zadań i obowiązków pracowników, który ma na celu wyeliminowanie dowolności w określeniu sposobu pracy i procedowania. Zadania instytucji zarządzającej określa rozporządzenie ogólne oraz ustawa wdrożeniowa. Jasny podział zadań między IZ RPO WSL a IP RPO WSL/ IP ZIT/RIT RPO WSL wynika z zapisów Porozumień, w których poszczególnym instytucjom pośredniczącym zostały powierzone zadania z zakresu realizacji RPO WSL 2014-2020.

Każda instytucja zaangażowana w realizację RPO WSL 2014-2020 jest zobowiązana do zapewnienia prawidłowej rozdzielności funkcji na poziomie regulaminu i struktury organizacyjnej. Szczególną

uwagę zwraca się na zapewnienie prawidłowej rozdzielności funkcji odnośnie procesów związanych z oceną projektów, kontrolą projektów (zarówno w zakresie weryfikacji administracyjnych, jak i kontroli na miejscu) oraz certyfikacją wydatków (rozdzielność dotyczy zadań realizowanych przez IZ RPO WSL z art. 125 oraz 126 rozporządzenia ogólnego). Ponadto, w przypadku, gdy IZ RPO WSL/IP RPO WSL/ IP ZIT/RIT RPO WSL jest beneficjentem projektu, konieczne jest zapewnienie rozdzielności zadań i odpowiedzialności w zakresie pełnionych funkcji IZ RPO WSL/IP RPO WSL/ IP ZIT/RIT RPO WSL i funkcji beneficjenta.

Zapewnienie prawidłowej rozdzielności funkcji jest przedmiotem kontroli systemowej IP RPO WSL/ IP ZIT/RIT RPO WSL oraz kontroli wewnętrznej systemu zarządzania i kontroli w IZ RPO WSL prowadzonej przez właściwy referat RT.

Sekcja C – Kontrola wewnętrzna

Zgodnie z Wytycznymi KE, najbardziej efektywnym mechanizmem zapobiegania popełnieniu nadużyć finansowych jest dobrze zaprojektowany i wdrożony system kontroli wewnętrznej. System kontroli wewnętrznej obejmuje:

- bieżącą kontrolę wewnątrz instytucji (np. weryfikacja realizacji zadań przez przełożonych, procedury, mechanizmy kontrolne, weryfikacja dokumentacji w oparciu o zasadę „dwóch par oczu”, kontrola i audyt wewnętrzny); kontrole projektów (zarówno w odniesieniu do weryfikacji administracyjnych, jak i kontroli na miejscu);
- kontrole krzyżowe, prowadzone zgodnie z Wytycznymi zatwierdzanymi przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego w zakresie kontroli;
- bieżącą analizę danych dostępnych w systemach informatycznych.

Podstawą prawidłowego zaprojektowania systemu kontroli wewnętrznej jest analiza ryzyka, która determinuje konieczność podjęcia określonych działań kontrolnych, a także decyduje o ich zakresie, intensywności oraz częstotliwości.

Za prowadzenie analizy ryzyka nadużyć finansowych odpowiedzialny jest Zespół ds. samooceny, o którym mowa w rozdziale 5.

Sekcja D – Kontrola systemowa

IZ RPO WSL na podstawie art. 10 ustawy wdrożeniowej powierzyła IP RPO WSL/ IP ZIT/ RIT RPO WSL realizację zadań określonych w zawartych porozumieniach. Mając na uwadze, iż IZ RPO WSL ponosi całkowitą odpowiedzialność za realizację programu, prowadzone są kontrole systemowe, będące narzędziem weryfikacji prawidłowości wykonania powierzonych zadań. IZ RPO WSL poprzez kontrole systemowe upewnia się, czy IP RPO WSL/ IP ZIT/RIT RPO WSL wprowadziły skuteczne środki zwalczania nadużyć finansowych w zakresie swoich kompetencji i zgodnie z niniejszymi

zasadami. Jeśli kontrola systemowa wykaże, iż przyjęte przez IP/ IP ZIT/ RIT RPO WSL środki zwalczania nadużyć finansowych są nieadekwatne, IZ RPO WSL zaleca podjęcie stosownych środków naprawczych.

Wyniki kontroli systemowych są brane pod uwagę przez Zespół ds. samooceny, podczas dokonywania analizy ryzyka popełnienia nadużyć finansowych.

Sekcja E – Powszechne informowanie o prowadzeniu kontroli projektów

Powszechne informowanie o prowadzeniu kontroli projektów przez instytucje zaangażowane we wdrażanie RPO WSL 2014-2020 może zapobiegać popełnieniu nadużyć finansowych. Kontrole projektów stanowią mechanizm kontrolny zmniejszający ryzyko popełnienia nadużyć finansowych oraz zwiększający prawdopodobieństwo ich wykrycia. IZ RPO WSL zakłada, iż powszechne informowanie o wdrożonych mechanizmach kontrolnych oraz o ich zakresie zniechęca beneficjentów do działań o charakterze nadużyć finansowych oraz ma wpływ na budowę zaufania obywateli do organów władzy publicznej, jak również zapewnia transparentność jej działań. Mając powyższe na uwadze, informacje dotyczące co najmniej zakresu prowadzonych kontroli projektów, jak również najczęściej popełnianych błędów w realizacji projektów, skutkujących wystąpieniem nieprawidłowości będą przekazywane wnioskodawcom/ beneficjentom poprzez stronę internetową RPO WSL 2014-2020, jak również podczas szkoleń i spotkań informacyjnych.

Decyzja o zakresie, sposobie i częstotliwości publikacji informacji o kontrolach oraz o instytucjach odpowiedzialnych za te publikacje, podejmowana będzie przez Zespół ds. samooceny lub IZ RPO WSL.

Sekcja F – Szkolenia

Kompleksowe działania szkoleniowe i mające na celu podnoszenie świadomości na temat nadużyć finansowych, odgrywają kluczową rolę w zapobieganiu popełnieniu nadużyć finansowych. IZ RPO WSL w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu realizacji obowiązków szkoleniowo-informacyjnych podejmuje następujące zadania:

- 1) na podstawie ustaleń zespołu ds. samooceny, przeprowadza działania/ opracowuje rekomendacje dla IP RPO WSL/ IP ZIT/RIT RPO WSL w zakresie szkoleń oraz działań informacyjnych dotyczących nadużyć finansowych;
- 2) opracowuje zalecenia odnośnie zakresu i sposobu szkolenia pracowników IZ RPO WSL/ IP RPO WSL/ IP ZIT/ RIT RPO WSL w zakresie nadużyć finansowych;
- 3) informuje pracowników IZ RPO WSL/ IP RPO WSL/ IP ZIT/RIT RPO WSL o przyjętych zasadach zwalczania nadużyć finansowych poprzez wewnętrzne systemy komunikacji (m.in. intranet, spotkania kadry kierowniczej, spotkania z pracownikami) w celu podniesienia

świadomości w kwestii realizowanej przez IZ RPO WSL polityki zwalczania nadużyć finansowych oraz rozpoznawania oznak nadużyć finansowych i reagowania na tego typu działania.;

- 4) publikuje informacje dotyczące polityki zwalczania nadużyć finansowych na stronie internetowej, w biuletynach i materiałach informacyjnych skierowanych do wnioskodawców/beneficjentów;
- 5) informuje wnioskodawców/beneficjentów o przyjętej polityce zwalczania nadużyć finansowych podczas spotkań roboczych oraz szkoleniowych.

2.1.2 Zarządzanie ryzykiem konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych

Istotnym elementem systemu zwalczania konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych jest zarządzanie ryzykiem konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych. Jest to proces polegający na wykorzystaniu w praktyce informacji uzyskanych z przeprowadzanej na bieżąco oceny ryzyka nadużyć finansowych i podejmowaniu działań w taki sposób by ryzyko wystąpienia danego zagrożenia zminimalizować do akceptowalnego poziomu.

Na ten proces składa się:

1. analiza ryzyka, w ramach której identyfikuje się ryzyka popełnienia danego typu nadużycia finansowego wraz z oceną wpływu i prawdopodobieństwa ich popełnienia,
2. rejestr ryzyk nadużyć finansowych, oraz

wykaz stanowisk wrażliwych, na których pracownicy, w związku z wykonywanymi czynnościami, mogą być w sposób szczególny narażeni na ryzyko wystąpienia zachowań korupcyjnych.

Zarządzanie ryzykiem nadużyć finansowych skoncentrowane jest na procesach najbardziej narażonych na popełnienie nadużyć finansowych. Największym ryzykiem, zgodnie z Wytycznymi KE, obarczone są następujące procesy:

- nabór, ocena i wybór projektów do dofinansowania;
- realizacja projektów;
- poświadczanie wydatków i płatności;
- zamówienia dokonywane przez IZ RPO WSL/ IP RPO WSL.

Za bieżące zarządzanie ryzykiem konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych odpowiadają właściciele procesów zgodnie z oceną ryzyka nadużyć finansowych; w szczególności odpowiadają oni za:

- funkcjonowanie odpowiedniego systemu kontroli wewnętrznej w obszarze podlegającym ich kompetencjom;

- zapobieganie nadużyciom finansowym i ich wykrywanie;
- należyta staranność i wdrożenie środków ostrożnościowych w razie podejrzenia nadużycia finansowego;
- podejmowanie działań naprawczych.

Odpowiedzialność za koordynację zarządzania ryzykiem konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych RPO WSL 2014-20202014-2020 zostaje powierzona właściwemu referatowi RT, do którego zadań należy:

- przeprowadzanie w ramach prac zespołu ds. samooceny regularnej analizy ryzyka nadużyć finansowych;
- wypracowanie skutecznej polityki zwalczania konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych i planów reagowania w tego typu sytuacjach przy pomocy zespołu ds. samooceny;
- zapewnienie, aby pracownicy IZ RPO WSL i IP RPO WSL/ IP ZIT/RIT RPO WSL byli świadomi problemu nadużyć finansowych, poprzez bieżące przekazywanie informacji na temat przyjętej polityki zwalczania nadużyć finansowych;
- zapewnienie odpowiedniego systemu kontroli, w tym kontroli systemowej oraz kontroli wewnętrznej funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli w IZ RPO WSL;
- określenie, poprzez zapisy niniejszego dokumentu, zasad zapobiegania i wykrywania konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych;
- zapewnienie, że w przypadku wykrycia możliwego nadużycia właściwa komórka organizacyjna IZ RPO WSL oraz IP RPO WSL/ IP ZIT/RIT RPO WSL w zakresie swoich zadań niezwłocznie przekazała sprawę właściwym organom dochodzeniowym - uzyskiwane w wyniku prowadzonych kontroli systemowych i wewnętrznych systemu realizacji RPO WSL oraz monitorowania informacji nt. nadużyć finansowych;
- określenie, poprzez zapisy niniejszych zasad, ram korygowania i usuwania skutków nadużyć finansowych, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa;
- opracowanie zasad i innych dokumentów w zakresie nadużyć finansowych,
- przeprowadzanie oceny ryzyka nadużyć finansowych;
- bieżące informowanie pracowników IZ RPO WSL i IP RPO WSL na temat przyjętej polityki w zakresie konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych;
- monitorowania informacji nt. wystąpienia konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych.

Do zadań FS, FR oraz IP RPO WSL/ IP ZIT/RIT RPO WSL należy bieżące zarządzanie ryzykiem konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych zgodnie z wcześniej przeprowadzoną oceną ryzyka nadużyć oraz w zakresie zadań powierzonych Porozumieniem, a w szczególności:

- uczestnictwo w pracach zespołu ds. samooceny, zaangażowanie w przeprowadzanie oceny ryzyka nadużyć;
- zapewnienie odpowiedniego systemu kontroli, w tym kontroli wewnętrznej;
- zapobieganie i wykrywanie podejrzeń nadużyć finansowych w obszarze realizowanych zadań;

- stosowanie środków korygujących, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i informowanie o tym właściwego referatu RT;
- niezwłoczne przekazywanie spraw dotyczących możliwych nadużyć finansowych właściwym organom dochodzeniowym i informowanie o tym właściwego referatu RT (m.in. o etapach prowadzonych postępowań np. wszczęciu, akcie oskarżenia, umorzeniu, zakończeniu),
- monitorowanie wystąpienia konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych w ramach RPO WSL 2014-2020.

IZ RPO WSL na bieżąco monitoruje i reaguje na wykryte w trakcie kontroli ryzyko popełnienia konfliktu interesów, korupcji i nadużyć finansowych, w formie podejmowania działań naprawczych w ramach tzw. kontroli ograniczających ryzyko, których celem byłyby przede wszystkim redukcja zidentyfikowanego ryzyka oraz wdrażanie skutecznych i efektywnych działań naprawczych. Działania IZ / IP RPO WSL powinny zmierzać do minimalizowania wpływu zidentyfikowanego ryzyka nadużyć poprzez wprowadzenie skutecznych mechanizmów kontrolnych dostosowanych do kontekstu i systemu realizacji RPO WSL 2014-2020.

Warto podkreślić, iż ocena ryzyka dotyczy jedynie określonych rodzajów ryzyka, a nie nieprawidłowości. Jej skuteczne przeprowadzenie może jednak pośrednio wpływać na zapobieganie nieprawidłowościom i ich wykrywanie w wymiarze ogólnym, rozumianym w kategoriach bardziej ogólnych niż nadużycie finansowe.

Sekcja A. Samoocena ryzyka nadużyć finansowych

IZ RPO WSL w celu dokonania oceny ryzyka nadużyć powołuje Zespół ds. samooceny składający się z przedstawicieli IZ RPO WSL oraz IP/ IP ZIT/RIT RPO WSL.

Zgodnie z Wytycznymi KE metodologia szacowania ryzyka nadużyć finansowych opiera się na pięciu podstawowych działaniach:

- 1) ilościowym określeniu ryzyka popełnienia danego typu nadużycia finansowego w oparciu o ocenę wpływu i prawdopodobieństwa (ryzyko całkowite);
- 2) ocenie skuteczności obecnych kontroli w celu ograniczenia ryzyka całkowitego;
- 3) ocenie ryzyka rezydualnego po uwzględnieniu wpływu obecnych kontroli i ich skuteczności, czyli sytuacji w momencie dokonywania oceny ryzyka (rezydualnego);
- 4) ocenie wpływu planowanych kontroli ograniczających ryzyko na ryzyko rezydualne;
- 5) określeniu ryzyka docelowego, czyli poziomu ryzyka, które IZ RPO WSL/ IP/ IP ZIT/RIT RPO WSL uważa za dopuszczalny po skutecznym wdrożeniu wszelkich mechanizmów kontrolnych.

W przypadku każdego rodzaju ryzyka ogólnym celem jest ocena ryzyka całkowitego popełnienia danego przypadku nadużycia finansowego, a następnie określenie i ocena skuteczności działających kontroli ograniczających ryzyko popełnienia nadużyć albo zapewnienie ich wykrywalności. Po dokonaniu tej oceny otrzymywane jest bieżące ryzyko rezydualne, na podstawie którego, o ile jego

stopień określono jako wysoki lub krytyczny, wprowadza się wewnętrzny plan działania w celu usprawnienia kontroli i dodatkowego ograniczenia negatywnych skutków ryzyka (czyli podjęcie dodatkowych, skutecznych i proporcjonalnych środków zwalczania nadużyć finansowych w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne).

Do szacowania ryzyka wykorzystuje się narzędzie zaproponowane w Wytycznych KE. Narzędzie zostało przygotowane w formie pliku Excel i obejmuje cztery kluczowe procesy w ramach czterech sekcji:

- 1) nabór, ocena i wybór projektów do dofinansowania (arkusz nr 1 w arkuszu kalkulacyjnym);
- 2) realizacja projektów (arkusz nr 2);
- 3) poświadczanie wydatków i płatności (arkusz nr 3);
- 4) zamówienia dokonywane przez IZ RPO WSL/ IP RPO WSL(arkusz nr 4).

Każdy z ww. procesów zawiera mechanizmy kontrolne stosowane w celu zapobiegania konfliktowi interesów, korupcji i nadużyciom finansowym.

Każdy IOK w swoich wewnętrznych dokumentach (np. w Regulaminie Komisji Oceny Projektów, Kodeksie etyki) zawierają opis warunków określających mechanizmy stosowane w celu ograniczenia ryzyka w sytuacji ubiegania się o dofinansowanie w instytucji przez jej pracowników, członków ich rodzin oraz podmioty powiązane z nimi osobowo lub kapitałowo.

Szczegółowy opis i instrukcja korzystania z narzędzia do samooceny znajduje się w załączniku nr 1 do Wytycznych KE – „*Narzędzie oceny ryzyka nadużyć finansowych i instrukcja korzystania z narzędzia*”.

Sekcja B – Stanowiska wrażliwe

Stanowiska wrażliwe to stanowiska związane z wdrażaniem RPO WSL 2014-2020, na których pracownicy, w związku z wykonywanymi czynnościami, mogą być w sposób szczególny narażeni na ryzyko wystąpienia zachowań korupcyjnych, takich jak: przekupstwo, sprzedajność, protekcja, kupczenie wpływami, nadużywanie władzy lub stanowiska, bezprawne wykorzystywanie informacji służbowych, zaniechanie czynności urzędniczych. Ponadto stanowiska wrażliwe są związane z realizacją tych zadań, przy których wydawana decyzja jest związana z dużym stopniem uznaniowości urzędnika oraz których nieprawidłowe wykonanie może w sposób znaczący rzutować na prawidłowość realizacji RPO WSL 2014-2020. Do stanowisk wrażliwych przypisane są obowiązki, których niewłaściwe wykonanie może mieć niekorzystny wpływ na integralność i funkcjonowanie instytucji.

IZ FE SL opracowała dokument pn. Zasady identyfikacji, monitorowania i kontroli stanowisk wrażliwych, który obowiązuje zarówno komórki organizacyjne IZ RPO WSL, jak i IP RPO WSL do opracowania wykazu stanowisk wrażliwych. Wszystkie instytucje są zobowiązane do identyfikacji stanowisk wrażliwych oraz wprowadzenia odpowiednich narzędzi ich monitorowania i kontroli.

Zasady identyfikacji, monitorowania i kontroli stanowisk wrażliwych stanowią załącznik do instrukcji wykonawczych IZ RPO WSL.

Sekcja C – Zespół ds. samooceny ryzyka nadużyć finansowych

Zespół ds. samooceny składa się z 8 przedstawicieli IZ RPO WSL i 8 przedstawicieli IP/ IP ZIT/ RIT RPO WSL (po 2 z WUP i ŚCP oraz po 1 z IP ZIT/ RIT RPO WSL). Zespół powoływany jest uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego, który określa również Regulamin jego pracy. Za udział w pracach Zespołu członkowie nie otrzymują wynagrodzenia.

W skład Zespołu wchodzi osoby z różnych działów IZ RPO WSL i IP/ IP ZIT/ RIT RPO WSL, posiadające różne zadania i kompetencje, tj. wybór projektów, kontrola dokumentów, kontrola systemowa, autoryzacja płatności, certyfikacja, zamówienia publiczne. Osoby te powinny pełnić funkcje kierownicze, koordynatorskie lub posiadające kompetencje specjalisty w celu zapewnienia możliwie największej rzetelności i precyzyjności oceny, a także sprawnego jej przeprowadzania. W posiedzeniach Zespołu, na zaproszenie Przewodniczącego Zespołu, w charakterze obserwatora z głosem doradczym, mogą również uczestniczyć przedstawiciele służb zajmujących się zwalczaniem nadużyć finansowych lub innych wyspecjalizowanych organów, posiadających specjalistyczną wiedzę w niniejszym zakresie, np. Centralne Biuro Antykorupcyjne, Policja, Prokuratura, Urząd Zamówień Publicznych.

Ponadto, Departamenty UM WSL/ IP/IP ZIT/RIT RPO WSL mogą zgłosić potrzebę uczestniczenia w posiedzeniu w charakterze obserwatora z głosem doradczym dodatkowej osoby powiązanej z tematyką nadużyć finansowych do komórki odpowiedzialnej za zarządzanie ryzykiem nadużyć finansowych w IZ RPO WSL.

Głównym zadaniem Zespołu ds. samooceny jest dokonywanie oceny ryzyka nadużyć finansowych oraz przygotowywanie planów reagowania (odpowiednich kontroli) w tego typu sytuacjach. Samoocena nie może być dokonywana przez podmioty zewnętrzne, bowiem wymaga ona dobrej znajomości systemu zarządzania i kontroli RPO WSL 2014-2020, a także wiedzy na temat beneficjentów programu. Ocena ryzyka nadużyć finansowych może być przeprowadzana w ramach posiedzenia Zespołu lub w formie obiegowej, na podstawie decyzji Przewodniczącego Zespołu.

Do zakresu zadań Zespołu ds. samooceny należy ponadto:

- ustalenie zakresu, sposobu i częstotliwości publikacji informacji o kontrolach oraz o instytucjach (komórkach, osobach) odpowiedzialnych za te publikacje;
- wskazywanie obszarów, które powinna objąć kontrola systemowa w zakresie weryfikacji skuteczności systemów kontroli (planów reagowania), w szczególności pod względem prewencji, wykrywania i eliminowania nadużyć finansowych;
- przygotowywanie rekomendacji odnośnie tematyki i zakresu szkoleń oraz innych działań informacyjnych w zakresie nadużyć finansowych;

- ocena przejrzystości podziału obowiązków w zakresie organizowania systemów kontroli i zarządzania w IZ RPO WSL, IP RPO WSL i IP ZIT/RIT RPO WSL;
- analiza mechanizmów zgłaszania nadużyć obowiązujących w IZ RPO WSL i IP RPO WSL i IP ZIT/RIT RPO WSL;
- wymiana informacji o przypadkach podejrzeń nadużyć finansowych pomiędzy instytucjami RPO WSL.

Obsługę organizacyjną prac Zespołu zapewnia komórka w RT odpowiedzialna za zarządzanie ryzykiem nadużyć finansowych.

Bez uszczerbku dla niniejszych zasad instytucje/ departamenty uczestniczące w pracach Zespołu ds. samooceny, mogą dodatkowo powołać wewnętrzne zespoły ds. samooceny ryzyka nadużyć finansowych składające się z pracowników właściwej instytucji/ departamentu, które dokonywać będą wstępnej oceny ryzyka nadużyć finansowych.

Sekcja D – Częstotliwość dokonywania samooceny i tryb pracy Zespołu ds. samooceny ryzyka nadużyć finansowych

Zespół ds. samooceny co do zasady dokonuje kompletnej oceny ryzyka nadużyć finansowych raz w roku.

Zespół dokonuje również oceny ad hoc – potencjalnie słabych punktów systemu lub istotnych elementów niniejszej samooceny, w następujących przypadkach:

- a) po potwierdzeniu podejrzenia nadużycia finansowego przez właściwe organy ścigania, w terminie 3 miesięcy⁷ od otrzymania informacji o skierowaniu aktu oskarżenia do sądu;
- b) wystąpienia nowego rodzaju nadużycia finansowego;
- c) zasadniczych zmian w procedurach lub kadrach IZ RPO WSL/ IP RPO WSL/ IP ZIT/RIT RPO WSL;
- d) stwierdzenia błędów i słabych punktów systemów kontroli (np. w wyniku kontroli systemowej lub kontroli zewnętrznych);
- e) istotnych i nieprzewidzianych wcześniej elementów samooceny.

Wyniki samooceny są wykorzystywane przez IZ RPO WSL/ IP RPO WSL podczas sporządzania Roczego planu kontroli na kolejny rok obrachunkowy. W szczególności, instytucje wdrażające RPO WSL 2014-2020 są zobowiązane do uwzględnienia podczas planowania kontroli (ich zakresu, metodologii doboru próby oraz wielkości próby) ryzyk zidentyfikowanych przez Zespół ds. samooceny, zwłaszcza ryzyka wysokiego i krytycznego.

⁷ W uzasadnionych przypadkach termin może ulec wydłużeniu.

Podrozdział 2.2 – Wykrywanie i zgłaszanie

Odpowiedzialność za dostrzeganie potencjalnych sygnałów nieuczciwej działalności i odpowiednie na nie reagowanie spoczywa na wszystkich osobach zaangażowanych w realizację RPO WSL 2014-2020 zarówno w IZ RPO WSL, jak i IP/ IP ZIT/RIT RPO WSL. Zgodnie z art. 304 Kodeksu postępowania karnego każdy dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję. W sytuacji, gdy pracownicy instytucji państwowych lub samorządowych, w związku z pełnioną przez siebie funkcją, dowiedzieli się o popełnieniu takiego czynu, spoczywa na nich obowiązek prawny o powiadomieniu odpowiednich organów ścigania. Niedopełnienie tego obowiązku może zostać potraktowane jako czyn z art. 231 Kodeksu karnego.

IZ RPO WSL i IP/ IP ZIT/ RIT RPO WSL są odpowiedzialne za utworzenie i upowszechnienie przejrzystych mechanizmów wykrywania i zgłaszania nadużyć finansowych. Mechanizmy te podlegać będą analizie podczas spotkań roboczych zespołu ds. samooceny oraz w trybie obiegowym, w wyniku których mogą podlegać koniecznym zmianom.

IZ RPO WSL/ IP/ IP ZIT/ RIT RPO WSL jest zobowiązana brać pod uwagę wszelkie sygnały dotyczące potencjalnego podejrzenia popełnienia nadużycia finansowego i podjąć stosowne kroki w celu zweryfikowania uzyskanej informacji. W szczególności źródłem informacji na temat nadużyć finansowych może być:

- 1) **Institucja zaangażowana w realizację RPO WSL 2014-2020.** IZ RPO WSL (oraz IP RPO WSL/ IP ZIT/ RIT RPO WSL w zakresie powierzonych zadań) jest odpowiedzialna za wykrywanie nadużyć finansowych w realizacji RPO WSL 2014-2020 między innymi w trakcie prowadzonych przez siebie czynności kontrolnych na podstawie art. 125 ust. 4 lit. a rozporządzenia ogólnego w związku z art. 125 ust. 5. Czynności te przyjmują formę przede wszystkim weryfikacji administracyjnych w odniesieniu do składanych przez beneficjentów wniosków o płatność oraz kontroli na miejscu realizacji projektów.
- 2) **Institucja lub organ zewnętrzny.** Źródłem informacji o podejrzeniu nieprawidłowości lub nadużycia finansowego w realizacji projektu RPO WSL 2014-2020 może być instytucja lub organ, zarówno uczestniczący, jak i nieuczestniczący w procesie zarządzania i kontroli RPO WSL 2014-2020, w szczególności:
 - Komisja Europejska, Europejski Urząd ds. zwalczania nadużyć finansowych, Europejski Trybunał Obrachunkowy,
 - Krajowa Administracja Skarbowa/Izba Administracji Skarbowej,
 - Najwyższa Izba Kontroli,
 - Urząd Zamówień Publicznych, Regionalna Izba Obrachunkowa,
 - Właściwe wspólnotowe lub krajowe organy ścigania przestępstw,

- Inne instytucje kontrolne (np. Urząd Skarbowy, Służba Celna, Inspekcja Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Nadzoru Budowlanego/ Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego).

3) **Pozostałe źródła.** Informacja o potencjalnym podejrzeniu nadużycia finansowego może zostać otrzymana od dowolnego podmiotu lub osoby fizycznej w formie informacji anonimowej, prasowej lub innej niepotwierdzonej informacji. W takiej sytuacji IZ RPO WSL oraz również IP RPO WSL/ IP ZIT/RIT RPO WSL (w zakresie swoich kompetencji) przeprowadza postępowanie sprawdzające w celu potwierdzenia otrzymanej informacji. Ze względu na ograniczony zakres kompetencji IP ZIT/RIT RPO WSL, którym nie przekazano do realizacji zadań w zakresie kontroli i weryfikacji wydatków, instytucje te, jeśli nie mają możliwości przeprowadzenia czynności sprawdzających w celu uprawdopodobnienia otrzymanego zgłoszenia, przekazują informacje o potencjalnych nadużyciach do IZ RPO WSL zweryfikowane w zakresie możliwym do przeprowadzenia. Dalsze czynności wyjaśniające (np. kontrole doraźne) prowadzone są przez IZ RPO WSL. IZ RPO WSL/ IP / IP ZIT/ RIT RPO WSL informują na swoich stronach internetowych wnioskodawców i beneficjentów RPO WSL 2014-2020 oraz inne podmioty, w jaki sposób mogą przekazać posiadaną informację o potencjalnym podejrzeniu nadużycia finansowego.

W przypadku powzięcia informacji o potencjalnym podejrzeniu nadużycia finansowego IZ RPO WSL/ IP/ IP ZIT/ RIT RPO WSL zgłasza ją do właściwych organów dochodzeniowo-śledczych celem wszczęcia postępowania administracyjnego lub sądowego w celu stwierdzenia zamierzonego działania. Informacja o dokonaniu przedmiotowego zgłoszenia zostaje bezzwłocznie przekazana do komórki pełniącej funkcję IC dla RPO WSL 2014-2020 oraz do komórki odpowiedzialnej za zarządzanie ryzykiem nadużyć finansowych w IZ RPO WSL 2014-2020

2.2.1 – Sygnały ostrzegawcze (czerwone flagi)

Sygnały ostrzegawcze (czerwone flagi) stanowią oznaki/ przesłanki możliwych nadużyć finansowych w tym korupcji i konfliktu interesów. Jest to zbiór elementów mających nietypowy charakter, odbiegających od typowego, zwykłego działania. Wystąpienie sygnałów ostrzegawczych powinno zwiększać czujność personelu i kierownictwa oraz skłaniać do podjęcia niezbędnych działań w celu potwierdzenia lub zaprzeczenia istnienia ryzyka nadużyć finansowych.

Wszystkie osoby zaangażowane we wdrażanie RPO WSL 2014-2020 mogą dostrzec potencjalne sygnały nieuczciwej działalności i są zobowiązane do odpowiedniego reagowania na nie. W celu ułatwienia wykrywania nadużyć Zespół ds. samooceny opracowuje katalog najważniejszych sygnałów ostrzegawczych dla RPO WSL 2014-2020, które mogą wskazywać na nieuczciwe zachowanie. Katalog przekazywany jest wszystkim instytucjom zaangażowanym we wdrażanie RPO WSL 2014-2020, które udostępniają go wszystkim pracownikom (załącznik nr 2 do Zasad).

Wszystkie instytucje zaangażowane w realizację Programu powinny przyjąć indywidualne podejście do analizy sygnałów ostrzegawczych pod kątem ich potencjalnego wystąpienia i ich wagi/ istotności w identyfikacji nieuczciwych zachowań oraz ewidencjonować pojawiające się nowe przykłady sygnałów ostrzegawczych w formie tabeli dostępnej dla pracowników instytucji (załącznik nr 3 do Zasad). W trakcie spotkań Zespołu ds. samooceny nowo zgłoszone przykłady sygnałów ostrzegawczych będą przedmiotem dyskusji pod kątem włączenia ich do katalogu czerwonych flag.

Ponadto Komisja Europejska przedstawiła państwom członkowskim publikacje, z którymi należy się dokładnie zapoznać i upowszechnić ich treść wśród wszystkich pracowników zajmujących stanowiska, na których można wykryć potencjalne nadużycia. Do w/w publikacji należy:

- COCOF 09/0003/00 z dnia 18.02.2009r. _ Nota informacyjna dotycząca przesłanek nadużyć finansowych dla EFRR, EFS i FS;
- Zbiór anonimowych spraw OLAF – działania strukturalne;
- Praktyczny przewodnik OLAF dotyczący konfliktu interesów;
- Praktyczny przewodnik OLAF dotyczący wykrywania przerobionych dokumentów.

2.2.2 – Ochrona sygnalistów

W związku z tym, iż pracownicy instytucji zaangażowanych w realizację RPO WSL 2014-2020 należą do osób zaufania społecznego niezwykle istotne jest, aby byli świadomi odpowiedzialności jaką ponoszą za dostrzeganie wszelkich sygnałów działania niezgodnego z prawem oraz odpowiedniego reagowania na takie sygnały.

Mając na uwadze powyższe, instytucje zaangażowane we wdrażanie RPO WSL 2014-2020 zapewniają pełną poufność w zakresie personaliów osób dokonujących zgłoszenia tzw. sygnalistów, a także ochronę przed wystąpieniem sankcji wewnętrznych z tytułu zgłoszenia. Sygnalista to osoba z wewnątrz instytucji, która działając w dobrej wierze zgłasza lub ujawnia informacje o zachowaniach nieetycznych lub podejrzeniach nieprawidłowości/ nieprawidłowościach godzących w interes publiczny lub interes pracodawcy zachodzących w miejscu pracy.

Podstawowymi elementami ochrony prawnej pracownika stwierdzającego możliwość popełnienia nadużycia finansowego, są:

a) **ochrona tożsamości osoby sygnalizującej.**

Dane identyfikujące sygnalistę mogą być udostępniane wyłącznie za zgodą zainteresowanego, poza przypadkiem, gdy taka sytuacja jest konieczna i jest uregulowana przepisami prawa. Osoby te należy informować o okolicznościach, w których ujawnienie ich tożsamości stanie się konieczne jak na przykład wszczęcie postępowania karnego.

b) **ochrona pracownika każdej instytucji zaangażowanej we wdrażanie RPO WSL 2014-2020 przeciwko ewentualnym działaniom odwetowym.**

W szczególności należy chronić sygnalistów przed jakimkolwiek niekorzystnym traktowaniem będącym wynikiem ujawnienia informacji, w tym przed rozwiązaniem umowy, na podstawie której świadczona jest praca, zmianą miejsca wykonywania pracy, przeniesieniem na niższe stanowisko, utratą premii lub innych korzyści wynikających z zatrudnienia, molestowaniem psychicznym i fizycznym, mobbingiem. Dodatkowo pracownicy dopuszczający się działań odwetowych na sygnalistach muszą liczyć się z tym, iż podejmują osobiste ryzyko objęcia sankcjami, co najmniej w formie odpowiedzialności dyscyplinarnej. Warunkiem objęcia ochroną przeciwko ewentualnym działaniom odwetowym pracownika IZ RPO WSL/ IP/ IP ZIT/ RIT RPO WSL, stwierdzającego możliwość popełnienia nadużycia finansowego jest działanie pracownika w dobrej wierze i interesie publicznym oraz w granicach prawa.

c) stworzenie i stosowanie wewnętrznych mechanizmów zgłaszania (podejrzeń) nieprawidłowości i nadużyć finansowych.

Precyzyjne określenie kto jest odpowiedzialny w IZ RPO WSL/ IP/ IP ZIT/ RIT RPO WSL za przyjmowanie zgłoszeń i w jaki sposób można sygnalizować wszelkie podejrzenia związane z popełnieniem nadużycia finansowego. Głównym celem wypracowania takiej ścieżki jest uniknięcie sytuacji, w której pracownik obawia się ujawnienia przypadku potencjalnego podejrzenia nadużycia finansowego ze względu na reakcję otoczenia, przełożonych, napiętnowania, ewentualnych działań odwetowych i obaw co do finalnego rozwiązania problemu poprzez ukrycie lub zaniechanie ujawnienia sprawy przez osoby decyzyjne oraz przedkładanie interesu własnego nad publiczny.

d) umożliwienie anonimowego zgłoszenia potencjalnego podejrzenia nadużycia finansowego. Zapewnienie możliwości zgłoszenia możliwości wystąpienia nadużycia finansowego bez konieczności ujawniania tożsamości zgłaszającego (np. anonimowe skrzynki korespondencji, anonimowe skrzynki e-mail, zewnętrzny punkt kontaktowy).

Podrozdział 2.3 – Informowanie, raportowanie i korygowanie

Instytucja, która wykryła lub uzyskała informację o potencjalnym podejrzeniu nadużycia zgłasza przedmiotową informację do właściwych organów dochodzeniowo-śledczych celem wszczęcia postępowania administracyjnego lub sądowego na poziomie krajowym w celu stwierdzenia zamierzonego działania. Przed zgłoszeniem do organów dochodzeniowo-śledczych, instytucje weryfikują uzyskane informacje o możliwym podejrzeniu nadużycia finansowego, zgodnie z przyjętymi procedurami. Instytucja zobowiązana jest do przekazania zgłoszenia organom ścigania, jeśli zebrany materiał uprawdopodobni wystąpienie nadużycia. Instytucja, która dokonała zgłoszenia do organów ścigania jest odpowiedzialna za podejmowanie wszelkich dalszych czynności związanych z dokonaniem zgłoszenia, w szczególności podejmuje ona decyzję o złożeniu zażalenia w przypadku postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania. Ponadto, IZ RPO WSL/ IP RPO WSL po otrzymaniu informacji o możliwym podejrzeniu nadużycia finansowego może podjąć dodatkowe działania weryfikacyjne w tym zakresie (np. przeprowadzić kontrolę doraźną).

W przypadku, gdy potencjalne podejrzenie nadużycia finansowego zostało zgłoszone do organów ścigania przez IP RPO WSL/ IP ZIT/ RIT RPO WSL, jest ona również zobowiązana do powiadomienia o zaistniałym zdarzeniu niezwłocznie wysyłając e-mail do IZ RPO WSL. Komórka odpowiedzialna za zarządzanie ryzykiem nadużyć finansowych w RT jest informowana o dokonany zgłoszeniu do organów ścigania także w przypadku, gdy zawiadomienie przekazywane jest przez FS/FR. IZ RPO WSL bezzwłocznie przekazuje informację o dokonaniu przedmiotowego zgłoszenia do komórki pełniącej funkcję IC dla RPO WSL 2014-2020. Obowiązek ten dotyczy również informowania IZ RPO WSL o wszelkich dalszych czynnościach podejmowanych w sprawie przez organy ścigania i organy wymiaru sprawiedliwości, niezwłocznie po uzyskaniu nowej informacji, jak również poinformowanie o złożeniu / wniesieniu zażalenia.

Informacja o podejrzeniu nadużycia zostaje zgłoszona Komisji Europejskiej zgodnie z art. 122 rozporządzenia ogólnego. Zgłaszaniu w systemie IMS (Irregularity Management System) podlegają przypadki podejrzenia nadużycia finansowego przekraczające 10 000 EURO tytułem wkładu z funduszy polityki spójności. Informacja o podejrzeniu nadużycia zostaje zgłoszona KE w trybie kwartalnym za pomocą systemu IMS zgodnie z dokumentem pn. „*Realizacja obowiązku informowania KE o nieprawidłowościach stwierdzonych w ramach wykorzystania funduszy UE*”. IZ RPO WSL na bieżąco monitoruje postęp raportowanych spraw oraz na bieżąco informuje KE w formie uaktualniania informacji w raportach przekazywanych za pomocą systemu IMS.

W celu zapewnienia wymiany informacji o potencjalnie ryzykownych podmiotach pomiędzy instytucjami w różnych programach operacyjnych, na wniosek IK UP, Ministerstwo Finansów zainicjowało rozbudowę systemu IMS o dodatkową gałąź. W aplikacji możliwe jest rejestrowanie sygnałów o możliwości popełnienia nadużycia finansowego oraz odczyt tych sygnałów przez każdą instytucję zarządzającą oraz instytucje pośredniczące, którym nadane zostały właściwe uprawnienia. IZ RPO WSL na bieżąco rejestruje w IMS Signals przypadki potencjalnych podejrzeń nadużyć finansowych w ramach RPO WSL, które zostały uprawdopodobnione i zgłoszone do organów ścigania. Ponadto IZ oraz IP importują informacje zamieszczone w IMS Signals przez inne instytucje zarządzające i przekazują je do wykorzystania służbowego w ramach swoich instytucji.

Aby poprawnie realizować obowiązki związane z informowaniem o postępie spraw związanych z wykryciem nadużyć finansowych, konieczne jest zapewnienie pełnej współpracy z organami dochodzeniowo-śledczymi.

Po wykryciu i stwierdzeniu nieprawidłowości (w tym stanowiących potencjalne podejrzenia nadużyć finansowych) IZ RPO WSL/ IP RPO WSL uruchamiają procedurę odzyskiwania przekazanych środków (zgodnie ze swoimi kompetencjami). IZ RPO WSL/ IP RPO WSL opracowują procedury odzyskiwania od beneficjentów niesłusznie przyznanych im środków, dzięki którym będą mogły sprawnie odzyskiwać wydane środki będące potencjalnie przedmiotem nadużyć finansowych. Procedury przygotowywane są z uwzględnieniem Wytycznych zatwierdzanych przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego w zakresie korygowania i odzyskiwania nieprawidłowych wydatków.

IZ RPO WSL/ IP RPO WSL wzywa beneficjenta do zwrotu środków lub wyrażenia zgody na pomniejszenie kolejnych płatności na podstawie art. 207 ust. 8 ustawy o finansach publicznych, z zastrzeżeniem art. 207 ust. 13 ww. ustawy. W przypadku niewypełnienia przez beneficjenta powyższego wezwania IZ RPO WSL/ IP RPO WSL wydaje na podstawie art. 207 ust. 9 decyzję określającą kwotę do zwrotu i termin, od którego nalicza się odsetki oraz sposób zwrotu środków. Niezależnie od wydania decyzji o zwrocie, przed stwierdzeniem czy przypadek stanowi nieprawidłowość o charakterze nadużycia finansowego, IZ RPO WSL/ IP RPO WSL może wstrzymać płatności w ramach projektu do czasu ostatecznego wyjaśnienia sprawy, z zastrzeżeniem możliwości wyłączenia z wniosku o płatność zakwestionowanego wydatku i przekazania do certyfikacji pozostałej kwoty.

Ponadto, w przypadku braku zwrotu środków w terminie lub otrzymania środków przez przedstawienie jako autentyczne dokumentów podrobionych lub przerobionych lub dokumentów potwierdzających nieprawdę oraz w sytuacji nieprawidłowego wykorzystania środków wskutek popełnienia przestępstwa potwierdzonego prawomocnym wyrokiem sądu, na podstawie art. 207 ust. 4 pkt. 1, 3 i 4 ustawy o finansach publicznych, beneficjent zostaje wykluczony z możliwości otrzymania środków UE.

Rejestr podmiotów wykluczonych na podstawie art. 207 ustawy o finansach publicznych, prowadzi Minister Finansów. Za zgłaszanie beneficjentów do rejestru podmiotów wykluczonych odpowiada IZ RPO WSL/IP RPO WSL. Instytucje uczestniczące w realizacji RPO WSL 2014-2020 są zobowiązane do informowania IZ RPO WSL (RT) o zaistnieniu przesłanek do zgłoszenia podmiotu do przedmiotowego rejestru.

Komórka pełniąca funkcję IC dla RPO WSL 2014-2020 przy sporządzaniu wniosku o płatność do KE oraz rocznych zestawień wydatków do KE blokuje certyfikację wydatków obarczonych podejrzeniem nadużycia finansowego.

Dodatkowo, komórka odpowiedzialna za zarządzanie ryzykiem nadużyć finansowych w IZ RPO WSL po potwierdzeniu podejrzenia nadużycia finansowego przez właściwe organy ścigania, co do zasady w terminie do 3 miesięcy⁸ od otrzymania informacji o skierowaniu aktu oskarżenia do sądu, dokonuje oceny związanych ze sprawą systemów kontroli (ich funkcjonowania, słabości i błędów), które naraziły ją na ryzyko nadużycia finansowego. W przypadku stwierdzenia błędów w funkcjonowaniu systemów kontroli, komórka odpowiedzialna podejmuje odpowiednie działania mające na celu wprowadzenie dodatkowych mechanizmów kontroli. O rezultatach dokonanej oceny informowane są wszystkie instytucje uczestniczące w realizacji RPO WSL 2014-2020.

Załączniki:

- 1) Wzór rejestru oświadczeń o bezstronności,
- 2) Sygnały ostrzegawcze (czerwone flagi),
- 3) Wzór ewidencji sygnałów ostrzegawczych (czerwonych flag).

⁸ Termin ten może ulec wydłużeniu.

Załącznik nr 1 Wzór rejestru oświadczeń o bezstronności

**Wzór Rejestru oświadczeń o bezstronności
w ramach RPO WSL 2014-2020**

Komórka/Jednostka:

Lp.	Nazwisko	Imię	Data złożenia oświadczenia	Dodatkowe informacje
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				

Załącznik nr 2 Sygnały ostrzegawcze (czerwone flagi)

Sygnały ostrzegawcze (czerwone flagi) dla RPO WSL 2014-2020

Sygnały ostrzegawcze (czerwone flagi) stanowią oznaki, przesłanki możliwych nadużyć finansowych lub korupcji. Jest to zbiór elementów mających nietypowy charakter, odbiegających od typowego, zwykłego działania. Wystąpienie sygnałów ostrzegawczych powinno zwiększać czujność personelu i kierownictwa oraz skłaniać do podjęcia niezbędnych działań w celu potwierdzenia lub zaprzeczenia istnienia ryzyka nadużyć finansowych.

Wszystkie osoby zaangażowane we wdrażanie RPO WSL 2014-2020 mogą dostrzec potencjalne sygnały nieuczciwej działalności i są zobowiązane do odpowiedniego na nie reagowania. Pożądaną cechą w tym zakresie jest myślenie krytyczne, w szczególności w przypadku osób wykonujących zadania kontrolne. W celu ułatwienia wykrywania nadużyć przygotowano katalog najważniejszych sygnałów ostrzegawczych, które mogą wskazywać na nieuczciwe zachowanie. Należy mieć jednak na uwadze, że identyfikacja jednego lub kilku z niżej wskazanych sygnałów nie oznacza, że w projekcie/procedurze doszło do nadużyć finansowych, dlatego należy krytycznie ocenić sytuację czy nie są one konsekwencją określonego rodzaju wsparcia/ typu beneficjenta lub projektu, itp.

Wskazany niżej katalog dotyczy realizacji całego RPO WSL 2014-2020 oraz wszystkich zaangażowanych w jego wdrażanie instytucji. Należy jednak zaznaczyć, iż nie każdy z wymienionych sygnałów może pojawić się we wszystkich instytucjach. Mając na uwadze dwufundusowość programu, specyfikę wdrażanych działań, każda z zaangażowanych instytucji/ komórek powinna przyjąć indywidualne podejście do analizy sygnałów ostrzegawczych pod kątem ich potencjalnego wystąpienia i ich wagi/istotności w identyfikacji nieuczciwych zachowań.

Katalog został podzielony na części: **zamówienia i koszty pracy**, co wynika z Wytycznych Komisji Europejskiej pn. *Ocena ryzyka nadużyć finansowych oraz skuteczne i proporcjonalne środki zwalczania nadużyć finansowych* gdzie wskazano, że te dwa obszary są szczególnie narażone na wystąpienie nadużyć. Dodano również obszar szkoleń, w którym jak wynika z dotychczasowych doświadczeń pojawiają się nieprawidłowości i podejrzenia nadużyć finansowych, obszar ten jest również wskazany w Rocznym Planie Kontroli jako obszar najbardziej ryzykowny w ramach WUP. Dodatkowo wyróżniono sygnały związane z **oceną wniosków o dofinansowanie oraz kontrolą administracyjną i na miejscu realizacji projektu** z uwagi na zidentyfikowane rodzaje ryzyk dla przedmiotowych obszarów.

W katalogu uwzględniono także sygnały ostrzegawcze, które mogą być identyfikowane w trakcie analizy dokumentów, wynikające z odbiegającej od standardów ich formy lub treści. Niniejszy katalog może być uzupełniany o nowe sygnały ostrzegawcze, które będą pojawiały się w trakcie realizacji Programu, np. nowe rodzaje wykrytych w Programie nadużyć, które nie zostały wskazane w katalogu. W związku z powyższym wszystkie instytucje zaangażowane w realizację Programu powinny ewidencjonować pojawiające się nowe przykłady sygnałów ostrzegawczych, np. w formie tabeli dostępnej dla pracowników instytucji/komórki na dysku wspólnym. W trakcie spotkań Zespołu ds.

samooceny ryzyka nadużyć finansowych przypadki te będą przedmiotem dyskusji pod kątem włączenia ich do katalogu Sygnałów ostrzegawczych dla RPO WSL 2014-2020.

1. Zamówienia i ich realizacja:

- preferencyjne traktowanie wykonawcy przez pracownika decydującego o udzieleniu zamówienia,
- nieuzasadniony, nagły wzrost zamożności osoby decydującej o udzieleniu zamówienia,
- osoba decydująca o udzieleniu zamówienia prowadzi działalność gospodarczą w obszarze związanym z udzielanym zamówieniem lub związanym z wykonawcą,
- osoba decydująca o udzieleniu zamówienia odmawia przeniesienia na stanowisko niezwiązane z zamówieniami publicznymi,
- osoba decydująca o udzieleniu zamówienia nie przedstawia deklaracji bezstronności i braku powiązań lub deklaracja jest niepełna,
- powtarzające się akceptowanie wysokich cen, niskiej jakości prac itp.,
- zwycięska oferta jest zbyt droga w porównaniu do szacowanych kosztów, opublikowanych wykazów cen, podobnych robót lub usług, średnich cen w branży lub cen rynkowych,
- ceny konsekwentnie zawyżane przez wszystkich oferentów,
- ceny ofert spadają w przypadku udziału w przetargu nowego oferenta,
- rotacja zwycięskich oferentów w podziale na typ zadania lub robót,
- nietypowe schematy przetargów (np. oferty różnią się od siebie w cenie dokładnie o pewien procent, zwycięska oferta sytuuje się tuż poniżej wartości progowej akceptowalnej ceny, cena oferty jest taka sama jak cena przewidziana w budżecie, zbyt wysoka, zbyt niska, zawiera okrągłe wartości liczbowe, oferta jest niekompletna itp.),
- ewidentne związki między oferentami, np. ten sam adres, pracownicy, numer telefonu itp.,
- w pewnych przetargach biorą udział zawsze ci sami konkurenci, inne firmy nigdy nie składają ofert,
- w zapytaniach dotyczących urządzeń z tej samej branży oferty składają zwykle te same podmioty, podmiot A wycofuje się, wygrywa podmiot B, a w kolejnym zapytaniu sytuacja jest odwrotna,
- pewne pozycje zapisane w specyfikacji przetargowej są inne niż te zapisane w umowie,
- oferenci mają bliskie kontakty z osobą decydującą o udzieleniu zamówienia publicznego i pracownikami odpowiedzialnymi za przetarg lub uczestniczą w przygotowaniu specyfikacji,
- wymiana korespondencji lub inne przesłanki wskazujące na to, że pracownik i wykonawcy wymieniają się informacjami dotyczącymi prowadzonego postępowania,
- przyznanie jednemu dostawcy znaczącej liczby zamówień,
- niektóre oferty zostały otwarte wcześniej,
- przyjmowanie spóźnionych ofert,
- oferent składający spóźnioną ofertę wygrywa przetarg,
- wszystkie oferty zostają bezpodstawnie odrzucone, po czym ogłaszany jest nowy przetarg,
- skargi ze strony oferentów,
- kwalifikujący się oferent zostaje wykluczony mimo braku jednoznacznych przyczyn,

- udzielanie zamówień jednemu wykonawcy tuż poniżej wartości progów, powyżej których wymagane jest przeprowadzenie przetargu,
- udzielanie bez przetargu zamówienia, które wcześniej było objęte procedurą przetargową bez spełnienia przesłanek,
- podział zamówienia, dostawy, manipulowanie kwotami w celu uniknięcia progu, powyżej których obowiązuje procedura przetargowa/konkurencyjności,
- pomijanie wymaganej przepisami procedury konkurencyjnej,
- manipulowanie procedurami konkurencyjnymi,
- płatności niezgodne z faktyczną realizacją zlecenia,
- wykonawca dostarcza nieodpowiednią lub niepełną dokumentację,
- sposób wykonania umowy niezgodny z wymaganiami umownymi i specyfikacjami,
- znaczące różnice między szacowanymi a rzeczywistymi kosztami,
- konkretne osoby wymienione w ofercie jako „kluczowi pracownicy” nie pracują w ramach realizacji zamówienia,
- brak informacji o usługodawcach, przegranych oferentach w Internecie, wykazach przedsiębiorców, brak adresu itp.
- faktury za towary lub usługi nie znajdują potwierdzenia przy inwentaryzacji lub w dokumentacji księgowej,
- brak potwierdzenia otrzymania zafakturowanych towarów i usług,
- podwykonawcy zatrudniani kaskadowo,
- płatności gotówkowe,
- udzielanie większości zamówień (zamówień o znacznej wartości) przed podpisaniem umowy o dofinansowanie (jeśli dotyczy),
- skargi związane ze sposobem realizacji form wsparcia w ramach projektu,
- nieudokumentowane lub częste zmiany w warunkach zamówienia zwiększające jego cenę,
- oferent składający ofertę o niskiej cenie wycofuje się z przetargu/postępowania, a następnie zostaje podwykonawcą,
- przegrani oferenci są zatrudniani jako podwykonawcy,
- przekazywanie wybranemu wykonawcy poufnych informacji, które nie są dostępne dla pozostałych oferentów (przed dokonaniem wyboru wykonawcy),
- ceny dotyczące pewnych pozycji w przetargu/ postępowaniu ofertowym wydają się zaniżone,
- słaba kontrola procedur przetargowych/ofertowych, np. nieprzestrzeganie terminów,
- wprowadzanie zmian do ofert po ich otrzymaniu niezgodne z procedurą,
- nieuzasadnione odrzucenie oferty,
- następujące po sobie zamówienia tuż poniżej wartości progowej;
- wygórowane lub nietypowe rachunki za robociznę,
- rachunki za robociznę niezgodne z postępowaniem wykonania umowy,
- informacje dotyczące cen są nieaktualne,
- ewidentnie zawyżone ceny w porównaniu z podobnymi zamówieniami, wykazami cen lub średnimi cenami w branży;

- różnice pomiędzy przedmiotem zamówienia, a wymaganiami umownymi i specyfikacjami,
- brak wyników badań kontrolnych lub certyfikatów, pomimo że były wymagane w zapytaniu ofertowym,
- wykonawca nie posiada odpowiedniego sprzętu/ personelu na miejscu robót;
- faktury za towary lub usługi nie znajdują potwierdzenia przy inwentaryzacji lub w dokumentacji księgowej,
- ceny na fakturach, ilości, opis rzeczowy lub warunki realizacji zamówienia nie odpowiadają opisowi w zapytaniu ofertowym/ofercie/zamówieniu, zleceniu zakupu, dokumentacji dotyczącej odbioru, inwentaryzacji lub dokumentacji dotyczącej użytkowania,
- powielone faktury na tę samą kwotę, z tym samym numerem, danymi itp.,
- nietypowe bądź podrobione opakowanie, kolory lub wzornictwo inne niż standardowe,
- numery identyfikacyjne wyrobów różnią się od tych wskazanych w katalogu lub w systemie numeracji,
- znaczące różnice między szacowanymi a rzeczywistymi kosztami materiałów,
- nietypowe lub nieczytelne numery seryjne; numery seryjne są niezgodne z rzeczywistym systemem numeracji producenta,
- faktury, numery inwentaryzacyjne lub opisy pozycji nie odpowiadają warunkom zlecenia.

2. Koszty pracy:

- widoczne zmiany w ewidencji czasu pracy,
- brak ewidencji czasu pracy,
- nagle, znaczące zmiany w kosztach pracy,
- niewystarczające kontrole wewnętrzne w fakturowaniu kosztów pracy, jak np. karty czasu pracy podpisywane z wyprzedzeniem, karty czasu pracy pracownika wypełniane przez przełożonego, wypisane ołówkiem lub wypełniane na koniec okresu rozliczeniowego,
- podpisane umowy nie precyzują świadczonych usług, brak jest dodatkowej dokumentacji, takiej jak szczegółowe faktury, sprawozdania uzasadniające wydatki,
- znaczące różnice między zaproponowanymi i rzeczywistymi kosztami jednostkowymi lub ilością świadczonych usług, które nie są uzasadnione zmianami w zakresie prac lub wymaganiami dotyczącymi zlecenia.
- duża rotacja wśród pracowników, która może sugerować problemy z prawidłową realizacją projektu.

3. Szkolenia:

- nieodpowiednie doświadczenie osoby przeprowadzającej szkolenie;
- brak dokumentacji uczestników;
- brak dat na oświadczeniach uczestników;
- niekwalifikowalni uczestnicy;
- brak przedstawienia kontrolującym programu szkolenia;
- brak podpisów/ dat na listach obecności;

- brak udokumentowania dokonywania wstępnej weryfikacji kandydatów w zakresie wyboru przez nich szkolenia;
- brak wykazania we wniosku o dofinansowanie, a także bazie SL2014 osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych jako personelu projektu;
- brak realizacji szkolenia w zaplanowanym terminie;
- powstanie podmiotu przed złożeniem wniosku/ realizacją usługi;
- brak / przesyłanie błędnych harmonogramów realizacji form wsparcia, przesyłanie dopiero po interwencji opiekuna projektu lub po zakończeniu realizacji form wsparcia, co uniemożliwia ich faktyczną wizytację;
- obecność podmiotu realizującego usługę szkoleniową w Rejestrze sygnałów, podejrzeń i nadużyć finansowych.

4. Ocena⁹ i wybór projektów do dofinansowania:

- preferencyjne traktowanie wnioskodawców,
- osoba oceniająca wnioski prowadzi działalność gospodarczą, której nie ujawniła, bądź pozostawała w stosunku pracy lub podległości służbowej z wnioskodawcą lub podmiotem przygotowującym wniosek w okresie 1 roku poprzedzającego ocenę wniosku,
- osoba oceniająca odmawia przeniesienia na stanowisko niezwiązane z oceną wniosków,
- osoba oceniająca wnioski pozostawia niepełne oświadczenia o bezstronności oraz deklaracje poufności,
- Członek KOP przekazuje ocenę eksperta innemu oceniającemu,
- wymiana korespondencji lub inne przesłanki wskazujące na to, że oceniający i wnioskodawca(y) wymieniają się informacjami dotyczącymi oceny złożonego wniosku,
- nietypowe, nie mające uzasadnienia w obiektywnie ocenianych zapisach wniosku, argumenty przytaczane przez oceniającego na przyznanie większej ilości punktów,
- nieuzasadniony, nagły wzrost zamożności osoby oceniającej wnioski,
- ocena wniosków dokonywana w miejscu lub sposób umożliwiający dostęp do dokumentów z oceny osobom postronnym,
- zdecydowana rozbieżność w ocenach obu oceniających, gdzie jeden z oceniających przyznaje bardzo dużo punktów (lub bardzo mało), co nie pokrywa się z oceną drugiego oceniającego i treścią wniosku, a w przypadku stwierdzenia znaczącej rozbieżności także z oceną trzeciego oceniającego (EFS) lub drugiej pary oceniających (EFRR),
- próba wskazywania przez oceniającego, które wnioski chciałby otrzymać do oceny,
- informacja, że osoba oceniająca w danym naborze współpracuje (lub współpracowała w okresie 1 roku poprzedzającego ocenę wniosku) z wnioskodawcą aplikującym w ramach danego naboru,
- wycofanie złożonej podpisanej karty oceny przez osobę oceniającą lub chęć wprowadzenia znacznych zmian do złożonej (podpisanej) karty,

⁹ Dotyczy również ekspertów powoływanych w trakcie realizacji projektu w ramach ŚCP.

- wywieranie wpływu/nacisku na osobę oceniającą przez wnioskodawcę/ konsultanta, w przypadku gdy zachodziła między nimi podległość służbowa (niezależnie od czasu, w którym ta podległość występowała).

5. Kontrole administracyjne/na miejscu realizacji projektów:

- osoba weryfikująca wnioski o płatność (wnp)/kontrolująca projekty prowadzi działalność gospodarczą, której nie ujawniła, bądź pozostawała w stosunku pracy lub podległości służbowej z beneficjentem,
- osoba weryfikująca wnp/kontrolująca projekty odmawia przeniesienia na stanowisko niezwiązane z dotychczasowymi obowiązkami,
- osoba weryfikująca wnp/kontrolująca projekty pozostawia niepełne oświadczenia o bezstronności oraz deklaracje poufności,
- pracownicy próbują wskazywać Beneficjentów, których wnp chcieliby weryfikować/ których projekty chcieliby kontrolować,
- niska wykrywalność błędów/uchybień/nieprawidłowości przez danego pracownika,
- wymiana korespondencji lub inne przesłanki wskazujące na to, że osoba weryfikująca wnp/kontrolująca projekty wymienia się z beneficjentem poufnymi informacjami dotyczącymi oceny wnp/kontroli projektu,
- zatwierdzenie wnp pomimo braku prawidłowych dokumentów potwierdzających poniesione wydatki,
- nieuzasadniony, nagły wzrost zamożności osoby weryfikującej wnp/kontrolującej projekty.

6. Sygnaly ostrzegawcze w formie lub w treści dokumentów:

- widoczne różnice w rodzaju, rozmiarze, ostrości, barwie itd. czcionki na dokumencie
- wymazane lub skreślone dane, dopiski bez podpisów osób upoważnionych
- odręcznie napisane kwoty bez podpisu osób upoważnionych
- brak lub nadmiar liter, brak ciągłości w liniach tekstu
- nietypowo ostre krawędzie oficjalnych pieczęci lub nietypowa barwa, wskazujące na użycie drukarki komputerowej,
- całkowicie identyczne podpisy osób (pod względem formy i rozmiaru) na różnych dokumentach, wskazujące na możliwość przerobienia w postaci wydruku komputerowego,
- kilka ręcznych podpisów w podobnym stylu lub identycznym długopisem lub piórem na dokumentach odnoszących się do różnych okresów,
- nietypowe daty, kwoty, uwagi, numery telefonów i obliczenia,
- brakujące pozycje (w odniesieniu do kolejnych kontroli)-
- błędy w obliczeniach na fakturze lub odcinku wypłaty wygenerowanych przez komputer: np. kwoty całkowite nie odpowiadają sumie transakcji,
- brak obowiązkowego elementu faktury: daty, numeru identyfikacji podatkowej, numeru faktury itd.,
- identyczne wzajemnie położenie pieczęci i podpisu osoby na zestawie dokumentów, wskazujące na użycie obrazu (a nie prawdziwy podpis),
- ogólnikowy opis towarów lub usług,

- niezgodności lub odchylenia od standardu dotyczącego numerów rachunków bankowych (np. mniej cyfr niż powinno być, numer nie odpowiada określonemu oddziałowi banku, inne widoczne niespójności).
- wystawione dwie identyczne faktury różniące się inną nazwą przedmiotu zamówienia lub inną ilością sprzedanych towarów.

Lista specyficznych sygnałów ostrzegawczych pojawiających się w projektach przedsiębiorców, występujących w okresie ostatnich 3 lat od wszczęcia postępowania:

1. W postępowaniu zostaje wybrany wykonawca, którego przedstawiciel/pracownik/pełnomocnik uczestniczył w panelu eksperckim.
2. Osoba biorąca udział w panelu eksperckim zostaje później wyłoniona w postępowaniu ofertowym jako wykonawca. Sytuacja nie budzi zastrzeżeń, jeśli do wyboru takiego wykonawcy dojdzie przed panelem eksperckim.
3. Podmiot (w tym osoby u niego zatrudnione), któremu zlecono sporządzenie wniosku o dofinansowanie lub dostarczenie dokumentacji niezbędnej do podpisania umowy lub zawarcie umowy o dofinansowanie (na zasadzie pełnomocnictwa), sporządzenie lub rozliczenie wniosku o płatność przed rozpoczęciem procedury wyboru zwycięskiej oferty - jest w relacji, w szczególności jest powiązany osobowo, kapitałowo z wykonawcą (znajomość budżetu i warunków realizacji projektu, które są nieznanne i nieujawnione innym potencjalnym wykonawcom).
4. W postępowaniu zostaje wybrany wykonawca, którego przedstawiciel/ pracownik/pełnomocnik uczestniczył w procesie przygotowania wniosku o dofinansowanie, a także w jego dalszych etapach prowadzących do rozliczenia projektu.
5. W postępowaniu zostaje wybrany wykonawca, który jest powiązany z zamawiającym poprzez wspólne występowanie w innym przedsiębiorstwie, w szczególności jako wspólnicy, członkowie organów lub w związku z pełnieniem innych funkcji.
6. W postępowaniu zostaje wybrany wykonawca, który zatrudnia u siebie tych samych pracowników, których zatrudnia zamawiający.
7. Wybrany wykonawca posiada tę samą lokalizację działalności gospodarczej, co zamawiający.
8. Wykonawca lub zamawiający publikują na własnych stronach www informacje o stałej współpracy.
9. Zawarta została umowa franczyzy lub stałej współpracy pomiędzy zamawiającym a wykonawcą.
10. Wybrany wykonawca posiada to samo miejsce zamieszkania, co zamawiający lub osoby u niego zatrudnione.
11. Posiadany kod PKD wykonawcy lub jego profil działalności, nie potwierdzają, że posiada on kompetencje, doświadczenie i potencjał do realizacji przedmiotu zamówienia, w szczególności w zakresie prowadzenia prac B+R.
12. W postępowaniu został wybrany wykonawca, który w ramach innych postępowań dotyczących projektu był wskazany w treści zapytania ofertowego do kontaktu z ramienia zamawiającego.
13. Analiza baz danych (strony internetowe dostawców/producentów, portale aukcyjne, itp.) w kontekście wartości przedmiotu zamówienia wskazuje, że wybrana oferta przekracza cenę rynkową.

14. Zamawiający w zapytaniu ofertowym wymaga doświadczenia, potencjału, wiedzy, ilości zrealizowanych dostaw w odniesieniu do przedmiotu zamówienia, które to wymagania będą weryfikowane jedynie na podstawie oświadczenia wykonawcy, bez wymagania innej dokumentacji, na podstawie której zostaną one zweryfikowane.
15. Zamawiający faworyzuje wykonawcę, ponieważ wystąpił niezgłoszony konflikt interesów lub zapłacono łapówkę bądź nielegalne honorarium.
16. Członek personelu zamawiającego faworyzuje wykonawcę w ramach procedury konkurencyjnej poprzez nadużycia w specyfikacjach lub ujawnienie danych ofertowych lub manipulowanie ofertami.
17. W celu otrzymania zamówienia wykonawcy manipulują procedurą konkurencyjną zorganizowaną przez zamawiającego, wchodząc w znowę z innymi wykonawcami lub tworząc fikcyjnych wykonawców, np. znowa przetargowa obejmująca składanie ofert przez wzajemnie powiązane przedsiębiorstwa lub fikcyjny usługodawca.
18. Wykonawca świadomie zawyża kwalifikacje pracowników lub zakres wykonywanych przez nich czynności w celu deklarowania ich jako zgodnych z oczekiwaniami zamawiającego.
- 19. Relacje rodzinne i osobiste** z wykonawcą, jego zastępcą prawnym, członkami organów zarządzających lub organów nadzorczych wykonawcy
 - a) rodzic, rodzic przybrany, dziadek/babcia, dziecko, dziecko przybrane, małżonek dziecka, wnuk, rodzeństwo, rodzeństwo przyrodnie, małżonek rodzeństwa,
 - b) małżonek, rodzic lub dziadek małżonka, rodzic przybrany małżonka, dziecko lub wnuk małżonka (z innego związku lub przybranym), rodzeństwo małżonka,
 - c) konkubent, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu lub inna osoba, z którą prowadzone jest wspólne gospodarstwo domowe,
 - d) były małżonek, konkubent lub osoba prowadząca w przeszłości wspólne gospodarstwo domowe,
 - e) dalszy krewny lub powinowaty,
 - f) inne relacje rodzinne lub osobiste występujące obecnie lub w przeszłości, np. odwiedzanie się w domach, wspólne imprezy kulturalne, rozrywkowe, wyjazdy na wakacje, wspólna nauka w szkole lub na uczelni, wspólna praca lub służba, prowadzenie wspólnych projektów, relacje przełożony–podwładny, mistrz–uczeń, autor–recenzent, działalność polityczna, społeczna, sportowa, hobbystyczna, wspólne zasiadanie w organach spółdzielni, klubu sportowego, znajomość, obserwowanie, polubienie, dyskusje, komentowanie, komentowałam/-em wykonawcę lub jego produkty czy usługi w tradycyjnych mediach.
20. Relacje rodzinne lub osobiste (opisane w pkt. 19) z prokurentem/pełnomocnikiem wykonawcy lub fundatorem (w przypadku fundacji).
21. Relacje rodzinne lub osobiste (opisane w pkt. 19) z udziałowcami lub akcjonariuszami wykonawcy.
22. Relacje rodzinne lub osobiste (opisane w pkt. 19) z pracownikami wykonawcy uczestniczącymi w przygotowaniu i składaniu oferty oraz w negocjacjach.

23. Relacje rodzinne lub osobiste (opisane w pkt. 19) z innymi pracownikami wykonawcy lub jego grupy kapitałowej oraz osobami wykonującymi zlecenia na rzecz wykonawcy.
24. **Relacje zawodowe i biznesowe** z wykonawcą (chodzi zarówno o wykonawcę będącego osobą fizyczną, współnikiem w spółce o dowolnym statusie prawnym), jego zastępcą prawnym, członkami organów zarządzających lub organów nadzorczych wykonawcy, np.
- a) jest lub był członkiem organu zarządzającego lub nadzorczego wykonawcy,
 - b) jest lub pozostawał w stosunku pracy lub zlecenia z wykonawcą lub łączyły ich relacje biznesowe, gospodarcze,
 - c) pozostawał z wykonawcą w stosunku pracy, zlecenia lub relacji biznesowych (działalność gospodarcza),
 - d) jego najbliższa rodzina lub konkubent/-ka, pracują lub wykonują zlecenia albo umowy w ramach działalności gospodarczej na rzecz wykonawcy,
 - e) jego najbliższa rodzina, obecny lub był małżonek lub konkubent pracowali, wykonywali zlecenia lub umowy gospodarcze na rzecz wykonawcy w przeszłości,
 - f) jego dalsza rodzina pracuje lub wykonuje umowy na rzecz wykonawcy,
 - g) jego lub jego najbliższych łączą lub łączyły z wykonawcą lub jego przedstawicielami relacje naukowe (studia, badania) lub twórcze (np. współautorstwo),
25. Relacje czysto zawodowe z wykonawcą i jego przedstawicielami nawiązane podczas poprzednich postępowań oraz w trakcie realizacji umowy zamówienia publicznego. W ramach dobrych praktyk zaleca się ujawnić i wykluczyć z postępowania wszelkie relacje.
26. **Relacje majątkowe i prawne** z wykonawcą (chodzi zarówno o wykonawcę będącego osobą fizyczną, współnikiem w spółce o dowolnym statusie prawnym), jego zastępcą prawnym, członkami organów zarządzających lub organów nadzorczych wykonawcy
- a) najbliższa rodzina lub konkubent są w relacjach majątkowych np. współwłasność nieruchomości lub ruchomości; najem lub wynajem, dzierżawa; zadłużenie lub wierzytelność,
 - b) w sprawach administracyjnych lub sadowych, toczonych z innymi podmiotami, występują oni po stronie zamawiającego,
 - c) najbliższa rodzina lub konkubent posiadają udziały lub akcje wykonawcy,
 - d) najbliższa rodzina lub konkubent starają się o zatrudnienie lub kontrakt u wykonawcy,
 - e) wykonawca zaproponował zatrudnienie lub kontrakt w przyszłości,
 - f) najbliższa rodzina lub konkubent są konsumentami towarów lub usług wykonawcy na preferencyjnych warunkach, niedostępnych dla ogółu konsumentów,
 - g) najbliższa rodzina lub konkubent otrzymywali prezenty lub świadczenia niematerialne od wykonawcy lub osób działających na jego rzecz,
 - h) korzystali z zaproszeń na jubileusze/przyjęcia/wyjazdy/konferencje/szkolenia urządzane lub współfinansowane przez wykonawcę.
27. Relacje zawodowe, biznesowe, prawne i majątkowe
- a) z prokurentem/pełnomocnikiem wykonawcy lub z osobami uczestniczącymi po jego stronie w przygotowaniu i składaniu oferty lub w negocjacjach,

- b) z innymi pracownikami wykonawcy lub jego grupy kapitałowej oraz osobami wykonującymi zlecenia na rzecz wykonawcy,
28. Relacje opisane wyżej dotyczące podwykonawcy, wskazanego przez wykonawcę do realizacji części zamówienia.
 29. Inne relacje lub powiązania, bezpośrednie lub pośrednie, z wykonawcami lub podwykonawcami, które zauważone u innych osób/podmiotów uznane zostałyby za budzące uzasadnione wątpliwości co do ich bezstronności.
 30. Na etapie przygotowania postępowania lub po jego ogłoszeniu w relacjach z potencjalnymi wykonawcami zaszły zdarzenia, które inni wykonawcy mogą odczytywać jako nieuzasadnione preferowanie.

Załącznik nr 3 Minimalny wzór ewidencji sygnałów ostrzegawczych (czerwonych flag)

Ewidencja sygnałów ostrzegawczych (czerwonych flag) dla RPO WSL 2014-2020
Komórka / Jednostka: RT/ FR/ FS / IP / IP ZIT/RIT

Lp.	Data ujawnienia / data wystąpienia (jeśli możliwe?)	Oznaczenie czerwonej flagi zgodnie z katalogiem*	Informacje o sygnale ostrzegawczym/ okolicznościach wskazujących występowanie ... lub ryzyko jego wystąpienia	Opis przypadku (w tym możliwe powiązania)	Działania podjęte w związku z identyfikacją czerwonej flagi

* Katalog czerwonych flag – główne obszary/procesy:

1. Zamówienia publiczne/zasada konkurencyjności,
2. Koszty pracy,
3. Szkolenia
4. Ocena i wybór projektów do dofinansowania,
5. Kontrole administracyjne/na miejscu realizacji projektów,
6. Sygnały ostrzegawcze w formie lub w treści dokumentów.